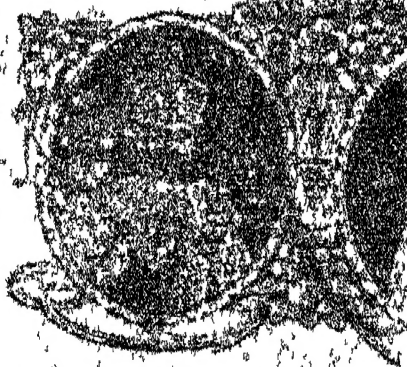

पुनः पुनः

15/11/1971

1941

1944-1945

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

6-11-30

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

! ગુજરાત કોપીરાઈટ વિભાગ "

અનુક્રમાંક ૫૧૪૮

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ મુજગાણીત ૧૨૫૩

વિષય

પ્રાથમિકશાળાના
પાંચમા ધોરણના
મુખ્યગણિત શિક્ષક.

૮ ના ગુણોત્તરની સંપૂર્ણ નોંધ સાથે
તમામ ગુણોત્તરનાં લેખાં
ફક્ત ત્રણજ રીતથી
ગણી શકાય એવી નવીન સરળ યુક્તિવાળો.

રચનાર,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
આસિં માતર. મ્યુ. સ્કુલ, નં. ૧ લો.
ભાગતળાવ-સુરત.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
શાં મગનલાલ મોતીરામ.

શાહપોર-સુરત.

આવૃત્તિ ૧ લી. પ્રત ૨૦૦૦.
શા. ખુ. અ.ના નૈન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
મદુભાઈ ભાઈદાસે છાપ્યું ખપાટીયા ચકલા-સુરત.
સંવત ૧૯૭૭; સને ૧૯૧૪.
રચનારે સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

કિંમત રૂ. ૦-૨-૦.

અર્પણ પત્રિકા.

દાહરો.

ગુરૂતા ગુણ આચારમાં, લાગે ગુલ ગુલાબ;
બહેકની પરિમલ સદા, દોતા સંમ આપ્તાબ.

મુગુણચંદ્ર શ્રેયસ્કર શ્રીમાન્માન્યવર્ય
વકીલ મહોદય—ગુલાબદાસ લાઈદાસ
સૂર્યપૂર.

હાર્દિક અભિવંદન—

આપ ઉદારચિત્ત, રાજ્યભક્ત અને સ્વદેશ સુશિક્ષાના
ઉત્કર્ષાભિલાષી મહાનુભાવની સેવામા આનાનકડુ કિન્તુ
બાલોપયોગી પુસ્તક અર્પણ કરતા કિંકરને આપના,
દેશ અને પ્રગ્નહિતના કાર્યોમા કટિબદ્ધતા,
ગુર્જર બાલબાલિકાઓને સચ્છક્ષા આપવાની
સતત પ્રયત્નશીલતા, ગુર્જર સાહિત્યની
વૃદ્ધિ કરવાની અરખલિત ઉત્કંઠા અને ઉગતા
યોગ્ય લેખકોની કદર ખુઝી ઉત્તેજન આપવાની
ઉદારતા આદિ ઉત્તમ સદ્ગુણોતાદૃશ્ય ખડા થઇ સાથે
સાથે સહજમાં હૃદય અથ્થુ સમર્પિત થઇ જાય છે, તો તે
ઉભયને સ્વીકારી કૃતકાર્ય કરશોજી. સુલેષુ કિમધિકમ્ ।

આપમે આજન્મ ઝળી સેવક,

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસ્તાવના.

પાઠ્યમા ધોરણમાં—૮, ૧૦, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૪૦, ૨૫૬ અને ૪૨૦. એ આઠ ગુણોત્તરોનો ઉપયોગ થાય એવા લેખાં શીખવવાનું નવા મુખગણિતના વિષયના અભ્યાસક્રમમાં સરકારી કેળવણી ખાતાએ ઠરાવ્યું છે. એ બીના લક્ષમાં રાખી શિક્ષક બંધુઓ અને વિદ્યાર્થી ભાઈઓને માર્ગદર્શક થઈ પડે તેટલું જરૂર પુરતું વિવેચન આ બુકમાં આપવા આવ્યું છે.

ચોથા ધોરણના દશ ગુણોત્તરોના સંબંધપૂર્વક ત્રણ જથ્થા પાડી તેનું ક્રમિક સ્પષ્ટીકરણ જેમ તે ધોરણની બુકમાં આપ્યું છે, તેજ પ્રમાણે ઉપરના આઠ ગુણોત્તરોના ૮, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૫૬ અને ૧૦, ૨૪૦, ૩૨૦. એવા બે જથ્થા પાડ્યા છે. એ ક્રમ પ્રમાણે શીખવવાથી દરેક નવું ગુણોત્તર શીખવતી વખતે તેની પહેલાંનું ગુણોત્તર સહાયકારી પાઠ તરીકે શિક્ષકને શિક્ષણ તત્ત્વમાં બહુ સહાય કરે છે, એટલુંજ નહિ પણ શિષ્યોને કુચીઓ સ્મરણમાં રાખી તેનો તાત્કાલિક ઉદ્દ્યોધ થવામાં અને નવી કુચી પોતાની મેળે ઉપજવી લેવામાં અમૂલ્ય મદદ કરે છે, એ અનુભવ સિદ્ધ છે.

જુદાં જુદાં ગુણોત્તરના હિસાબો છોડાવવાની જુદી જુદી રીતો હોઈ શકે એ સ્પષ્ટ છે, છતાં ચોથા ધોરણના “મુખગણિત શિક્ષક” માં આપી છે તેજ પ્રમાણે તમામ ગુણોત્તરના હિસાબ ફક્ત ત્રણજ રીતથી ગણી શકાય એવી નવીન સરળ યુક્તિઓનું પ્રકરણ આ બુકમાં પણ આપ્યું છે. એ પ્રકરણ એ બાબતમાં સતત વિચાર અને અનુભવના પરિણામે ચોથા ધોરણના “મુખગણિતશિક્ષક” માં

દર્શાવેલી રીતો કરતાં વધારે સરળ રીતોવાળું બનાવ્યું છે. આશા છે કે “એક કાંકરે અનેક પક્ષીઓ પડે” તેમ આમાં દર્શાવેલી ત્રણ સરળ રીતોઓથી તમામ હિસાબો સહજમાં છોડાવી શકાશે.

મારા “મુખગણિત શિક્ષક” ની તમામ બુકો ઉપરથી શિક્ષકોએ જાણી લીધું હશેજ કે જુનાં ધોરણોમાં લેખાંનો વિષય શીખવાતો હતો, તે નીકળી ગયો નથી; પરંતુ તેનો સમાસ મુખગણિતમાં થઈ ગયો છે. ફેર માત્ર એટલોજ કે પ્રથમ એકજ પરિમાણની સઘળી રીતોનાં લેખા એક જથ્થે શીખવતાં હતાં તેને બદલે હવે તે રીતો જુદાં જુદાં ગુણોત્તરોમાં વહેંચાઈ ગઈ છે, તેમજ એકજ ગુણોત્તરને અગે અનેક પરિમાણોનાં લેખાં શીખવવાનું હતું છે.

એક વાત સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર છે કે “અતિ સર્વત્ર વર્જયેત્” “દરેક બાબતમાં મધ્યમસર રહેવું” એ ઉક્તિઓ જેમ દુનીઆના બધા વ્યવહારમાં લાભકારક છે, તેજ પ્રમાણે શિક્ષણ શૈલીમાં પણ લાભકારકજ છે; અર્થાત્ અતિશય ઝીણી ઝીણી ગુચવણ ભરેલી અને સમજણ વગરની ગોખણીઆ કુંચીઓ આપવી એ જેટલે દરજ્જે હાનિકર્તા છે, તેટલેજ દરજ્જે ખીલકુલ કુંચીઓ નજ આપવી તેપણ હાનિકર્તાજ છે. જો ખીલકુલ કુંચીઓ યા સામાન્ય નિયમો તારવી કઢાવવામાં ન આવે તો શિક્ષણ ફક્ત વિગતોપરજ આધાર રાખનારું થઈ પડે, અને તેવું શિક્ષણ વિસ્મૃત થતાં વાર લાગેજ નહિ એ નિર્વિવાદ છે. મારે શિક્ષણ વિગત અને સિદ્ધાંત એ બંનેપર આધાર રાખનારું

હોવા જોઈએ એમ હોય ત્યારેજ તે ફળપ્રદ નીવડે છે, એ વાત સિદ્ધ છે. આપણા સૂત્ર મંથે એ વિસ્તૃત બીના ટુંકામાં યાદ રાખવાની સરળ યુક્તિઓ નહિ તો બીજું શું છે ? એવી યુક્તિ દરેક વિષયના શિક્ષણમાં છેજ અને હોવી પણ જોઈએ. આવા હેતુથી મારા ચોથા ધોરણના “મુખ્યગણિત શિક્ષક”ની બુકનું અવલોકન કરતાં પ્રે. રા. ટ્રેનિંગ કોલેજના માજી પ્રિન્સિપાલ રા. બ. કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી સાહેબ લખે છે કે “કુચીઓ જેમ બને તેમ થોડી ને બરાબર સમજણ પડે ને બાળકને ત્રાસ ન આપે એવીજ હોવી જોઈએ; તેજ પ્રમાણે આ બુકમાં પણ મેં એ નિયમ જાળવ્યો છે.

છેવટે મારા ચોથા ધોરણના “મુખ્યગણિત શિક્ષક” માટે કેળવણી ખાતાના અધિકારીઓ અને બીજા અનેક વિદ્વાન સદ્ ગૃહસ્થોએ પોતાનો ઉત્તમ અભિપ્રાય આપી સંતોષ બતાવી મને આભારી કીધો છે. તેજ પ્રમાણે તેઓ સાહેબોને અને આ વિષયમાં રસ લેનારા બીજા ગૃહસ્થોને આ રચના પણ હૃદયંગમ થશે. એવી આશા છે. એજ અરજ. તા. ૫-૭-૧૯૧૪.

શાહપોર }
સુરત. }

લિ. સેવક.
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

જાહેર પાખર.

“મુખગણિત શિક્ષક” માટે મળેલા

વાંચો,

અભિપ્રાયો

વાંચો.

તૈયાર છે. “મુખગણિત શિક્ષક” તૈયાર છે.

પ્રાથમિકશાળાના

પહેલા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૦, બીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૩

ત્રીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૬, ચોથા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦

પાંચમા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦.

ગ્રામ્યશાળાના.

પહેલા બીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૬,

ત્રીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦.

કમીશનમાં પુષ્કળ લાભ.

બાળવર્ગનો

મુખગણિત શિક્ષક.

!! તૈયાર છે !!

પત્રવ્યવહાર નીચેને સરનામે કરવો.

શા. મગનલાલ મોતીરામ. શાહપોર-સુરત.

પ્રકરણ ૧.

મનોયત્ન ૧.

નીચેની સંખ્યાના ગુણોત્તર કાઢો.

૩પીઓ : બે આની	૩પીઓ : ૨૫ બદામ	આનો : ૧૦ બદામ
૩પીઓ : ૧૨૥ દોકડા	૩પીઓ : ૪ ઉપઆનો	આનો : ૦૧ સુ. પૈસો
૩પીઓ : ૧૦ સુ પૈસા	૩પીઓ : ૨ પાઇ	આનો : ૧ પાઇ
૩પીઓ : ૧૦ દોકડા	૩પીઓ : ૧ દોકડો	આનો : ૧ ઉપઆનો
૩પીઓ : ૮ સુ. પૈસા	૩પીઓ : ૫ દોકડા	આનો : ૬૧ બદામ
૩પીઓ : ૧૬ પાઇ	૩પીઓ : ૬ સુ પૈસા	આનો : ૫ બદામ
૩પીઓ : ૧ આનો	૩પીઓ : ૬૫ આના	આનો : ૦૧ સુ. પૈસો
૩પીઓ : ૬૧ દોકડા	૩પીઓ : ૬૨ દોકડા	આનો : ૦૧ પાઇ
૩પીઓ : ૫ સુ પૈસા	૩પીઓ : ૬ સુ પૈસા	આનો : ૬૬ ઉ. આનો
૩પીઓ : ૫ દોકડા	૩પીઓ : ૬૫ આના	આનો : ૧૦ બદામ
૩પીઓ : ૪ સુ પૈસા	૩પીઓ : ૬ પાઇ	આનો : ૦૧ ઉ. આનો
૩પીઓ : ૮ પાઇ	૩પીઓ : ૧ ઉપઆનો	આનો : ૨૧ બદામ
૩પીઓ : ૬૫ આના	૩પીઓ : ૦૧૧ પાઇ	આનો : ૦૧ પાઇ
૩પીઓ : ૬ સુ પૈસા	૩પીઓ : ૫ બદામ	આનો : ૦૧ ઉ. આનો
૩પીઓ : ૧૦ દોકડા	૩પીઓ : ૦૧ સુ. પૈસો	આનો : ૨૫ વીસવાસી
૩પીઓ : ૬ પાઇ	૩પીઓ : ૪૫ આના	આનો : ૧ પાઇ
૩પીઓ : ૨૧ દોકડા	૩પીઓ : ૬ સુ. પૈસા	આનો : ૧ બદામ
૩પીઓ : ૨ સુ. પૈસા	૩પીઓ : ૫ દોકડા	આનો : ૫ બદામ
૩પીઓ : ૪ પાઇ	આનો : ૧ અઘેલો	આનો : ૬૫ ઉપ આનો
૩પીઓ : ૧ પૈસો	આનો : ૨ ઉપઆનો	આનો : ૬૨ બદામ
૩પીઓ : ૩ પાઇ	આનો : ૧૨૧ બદામ	આનો : ૧૫ ઉપ આનો

આનો : ૧ ઉ.ઉ.આનો	શિલિંગ : ૬ પેની	એકર : ૨૧ ગુંઠા
આનો : ૫ વીસવાસી	શિલિંગ : ૨ ક્ષાર્ધિંગ	એકર : ૧૧ ગુંઠા
આનો : ૩૬ ઉ. આનો	શિલિંગ : ૬ પેની	એકર : ૧૦ આના
આનો : ૬૬ બદામ.	શિલિંગ : ૧૧ ક્ષાર્ધિંગ	એકર : ૨૧ આના
પૌંડ : ૨૧ શિલિંગ	શિલિંગ : ૬ પેની	એકર : ૪ ગુંઠા
પૌંડ : ૨ શિલિંગ	શિલિંગ : ૧ ક્ષાર્ધિંગ	એકર : ૨ આના
પૌંડ : ૧ શિ ૮ પેન્સ	શિલિંગ : ૦૧૧ ક્ષાર્ધિંગ	માઇલ : ફર્લાંગ
પૌંડ : ૧૧ શિલિંગ	શિલિંગ : ૦૧ ક્ષાર્ધિંગ	માઇલ : ૦૧ ફર્લાંગ
પૌંડ : ૧ શિલિંગ	શિલિંગ : ૩૬ પેની	માઇલ : ૦૧ ફર્લાંગ
પૌંડ : ૧૦ પેન્સ	શિલિંગ : ૬૦ પેની	માઇલ : ૫ પોલ
પૌંડ : ૮ પેન્સ.	શિલિંગ : ૬૦ પેની	માઇલ : ૧૧ પોલ.
પૌંડ : ૭૧ પેન્સ	શિલિંગ : ૩૬ ક્ષાર્ધિંગ	માઇલ : પોલ.
પૌંડ : ૬ પેન્સ	શિલિંગ : ૬૦ પેની	ફર્લાંગ : ૫ પોલ
પૌંડ : ૫ પેન્સ	શિલિંગ : ૬૦ પેની	ફર્લાંગ : ૨૧ પોલ
પૌંડ : ૩૧૧ પેન્સ	શર:નવટાંક	ફર્લાંગ : ૧૧ પોલ
પૌંડ : ૨૧ પેન્સ	શર:અધોળ	૩૩ : ૫ પોલ
પૌંડ : ૧૨ પેન્સ	શર:૧૧ રા.ભાર	૩૩ : ૨૧ પોલ
પૌંડ : ૨ પેન્સ	શર:૪ રા.ભાર	૩૩ : ૧૧ પોલ
પૌંડ : ૧ પેની	મથુ : ૫ શેર	માણી : ૧૧ મથુ
પૌંડ : ૩૧૧ ક્ષાર્ધિંગ	મથુ : ૨૧ શેર	માણી : ૦૧૧ મથુ
પૌંડ : ૦૧૧ પેની	મથુ : ૧૧ શેર	માણી : ૧૫ શેર
પૌંડ : ૬ ક્ષાર્ધિંગ	મથુ : શેર ૦૧૧	માણી : ૭૧ શેર
શિલિંગ : ૧૧ પેન્સ	મથુ : શેર ૦) ૧૧	માણી : શેર ૧૧૧
શિલિંગ : ૬ પેન્સ	મથુ : ૪ શેર	માણી : ૪૮ શેર
શિલિંગ : ૧ પેની	મથુ : નવટાંક	માણી : ૨ શેર
શિલિંગ : ૦૧૧ પેની	એકર : ૫ ગુંઠા	માણી : ૧૧ શેર

ઝોસ : ૧૧૧ ડઝન	કુટ : ૧૧૧ ઇંચ	ખાંડી : ૧૧ મણુ
ઝોસ : ૦૧૧૧ ડઝન	કુટ : ૦૧૧૧ ઇંચ	ખાંડી : ૦૧૧ કુરો
ડઝન : ૧૧૧ નંગ	કળશી : ૨ મણુ	ખાંડી : ૨૫ શેર
ડઝન : ૦૧૧૧ નંગ	કળશી : મણુ	ખાંડી : ૦૧ કુરો
એપોથીકરી તોલ.	કળશી : ૦૧ મણુ	ખાંડી : ૧૨૧૧ શેર
પૌંડ : ૧૧૧ ઝાંસ	કળશી : ૦૧ મણુ	ખાંડી : ૨ પાયલી
પૌંડ : ૦૧૧૧ ઝાંસ	કળશી : ૨૧૧ શેર	ખાંડી : શેર ૩) =
પૌંડ : ૩ દ્રામ	કળશી : ૨ શેર	ખાંડી : ૨ મણુ
પૌંડ : ૧૧૧ દ્રામ	કળશી : ૧૧૧ મણુ ૪ શેર	ખાંડી : ૨૧૧ શેર
ટ્રોય વજનનું તોલ.	ગદિઆણો : ૨ વાલ	ભાર : ૨૧૧ ધડી
પૌંડ : ૧૧૧ ઝાંસ	ગદિઆણો : વાલ	ભાર : ૩ મણુ
પૌંડ : ૦૧૧૧ ઝાંસ	ગદિઆણો : ૦૧ વાલ	ભાર : ૧૧ ધડી
પૌંડ : ૭૧૧ પેનીવેટ	ગદિઆણો : ૦૧૧૧ રતી	ભાર : ૧૧૧ મણુ
પૌંડ : ૩૧૧૧ પેનીવેટ	એવોર્ડુ પોઇઝ વજનનું	ભાર : ૦૧૧૧ મણુ
પૌંડ : ૨૨૨૧ ઝેન	પૌંડ : ૨ ઝાંસ	ભાર : ૧૫ શેર
પૌંડ : ૨૪૪ પેનીવેટ	પૌંડ : ઝાંસ	ભાર : ૩૧૧૧ શેર
પૌંડ : ૧ પેનીવેટ	પૌંડ : ૦૧૧૧ ઝાંસ	ભાર : ૨ ધડી
પૌંડ : ૧૮ ઝેન	પૌંડ : ૦૧ ઝાંસ	ભાર : ૪ શેર
તોલો : ૦૧૧ માસો	પૌંડ : ૧ દ્રામ	ભાર : ૩ શેર
તોલો : ૦૧૧૧ માસો	કુરો : ૨ પાયલી	ટાક : ૩ રતી
તોલો : વાલ	કુરો : પાયલી	ટાક : ૧૧૧ રતી
તોલો : ૧૧૧ રતી	કુરો : ૦૧૧૧ પાયલી	ટાક : ૦૧૧૧ રતી
વર્ષ : ૧૧૧ માસ	કુરો : ૦૧ પાયલી	ટાક : ૬ આના
વર્ષ : ૦૧૧૧ માસ	કુરો : ૦૧ શેર	ટાક : ૧૧૧ આના
વર્ષ : ૩૬ દિવસ	ખાંડી : ૨૧૧ મણુ	કોડી : ૨૧૧ નંગ
વર્ષ : ૧૧૧ દિવસ	ખાંડી : કુરો	કોડી : ૧૧ નંગ

ધા : ૩ તાવ	વીંધુ : ૬૧ કાઠી	હળર . ૩૧ નંગ
ધા : ૧૧૧ તાવ	વીંધુ : ૨ વસા	હળર . સેંકડો
ધા : ૦૧૧૧ તાવ	વસા : ૨૧૧ કાઠી	ગાંસડી . ૧૧ રીમ
રીમ : ૨૧૧ ધા	વસા : ૧૧ કાઠી	ગાંસડી . ૧૨૧૧ ધા
રીમ : ૧૧ ધા	ગાદલી : ૩૧૧૧ મથુ	ગાંસડી : ૬૧ ધા
રીમ : ૧૫ તાવ	ગાદલી : ૭૫ શેર	ગાંસડી . ૧ રીમ
રીમ : ૭૧૧ તાવ	ગાદલી : ૩૭૧૧ શેર	બેડીઉં . ૪ મથુ
રીમ : ૨ ધા	ગાદલી : ૧૮૧૧૧ શેર	બેડીઉં : ૨ મથુ
રીમ . ૨ તાવ	ગાદલી : ૩ મથુ	બેડીઉં : મથુ
રીમ : ૧૧૧ તાવ	ગાદલી : ૫ શેર	બેડીઉં : ૦૧૧ મથુ
ગજ : ૩ તસુ	મહીનો : ૩૧૧૧ દિવસ	બેડીઉં : ૫ શેર
ગજ : ૧૧૧ તસુ	મહીનો : ૩ દિવસ	બેડીઉં : ૧૨૮ શેર
ગજ : ૦૧૧૧ તસુ	સેંકડો : ૧૨૧૧ નંગ	બેડીઉં : ૪ શેર
ગજ : ૦૧૧૧ આગળ	સેંકડો : ૬૧ નંગ	તોલો : ૪ વાલ
વીંધુ : ૨૧૧ વસા.	સેંકડો : ૧૦ નંગ	તોલો . ૨ વાલ
વીંધુ : ૧૧ વસા	હળર . ૧૨૫ નંગ	તોલો . ૧ વાલ
વીંધુ : ૧૨૧૧ કાઠી	હળર . ૬૨૧૧ નંગ	તોલો : ૦૧૧૧ વાલ

મનોયત્ન ૨.

૧) શેરના ૩૦ ભાર કેટલા ?	૮) ખાંડીના શેર કેટલા ?
૨) શેર : ૩૧ ભાર.	૯) ભારના શેર કેટલા ?
૩) મથુના ૩૧ ભાર કેટલા ?	૧૦) કળશીના શેર કેટલા ?
૪) મથુના નવટાંક કેટલા ?	૧૧) ગાદલીના શેર કેટલા ?
૫) મથુ : ૩૧ ભાર.	૧૨) બેડીઆના શેર કેટલા ?
૬) મથુ : નવટાંક.	૧૩) ગદિઆણીની રતી કેટલી ?
૭) માણીના શેર કેટલા ?	૧૪) માસાની રતી કેટલી ?

૧૫) માણી : શેર.

૧૬) કળશી : શેર.

૧૭) ખાંડી : શેર

૧૮) ભાર : શેર.

૧૯) ગાલ્લી : શેર.

૨૦) બેડીઆ : શેર.

૨૧) વર્ષના દિવસ કેટલા ?

૨૨) વર્ષ - દિવસ

૨૩) શેર : ખાંડી.

૨૪) કેટલા શેરની માણી ?

૨૫) કેટલી રતીનો તોલો ?

૨૬) કેટલી રતીનો માસો ?

૨૭) કેટલી રતીનો ગદિઆણો ?

૨૮) શેરના નવટાંક કેટલા ?

૨૯) શેરના અઘોળ કેટલા ?

૩૦) મણુની પાંચશેરી કેટલી ?

૩૧) મણુની અઢીશેરી કેટલી ?

૩૨) મણુની સવાશેરી કેટલી ?

૩૩) મણુના અઘોળા કેટલા ?

૩૪) ૩૬ દિવસ ૧ વર્ષ.

૩૫) ૫ ગુઠા . એકર.

૩૭) ૫ પોલ : માણી.

૬૧) કેટલા અડધા કાર્થિંગ હોય તો શિલિંગ થાય ?

૬૨) નીચેના રૂપીઆની કિંમત કહો.

૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦, ૧૦૧, ૧૦૨, ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫, ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, ૧૧૦.

૩૮) નામણુ બેડીઉં.

૩૯) ૧૧ રતી : તોલો.

૪૦) ૬૪ શેર : કળશી.

૪૧) કળશીની બશેરી કેટલી ?

૪૨) ૭૫ શેર : ગાલ્લી.

૪૩) ૨ વસા : વીધુ.

૪૪) ગાલ્લીમાં ૫શેર કેટલીવાર ?

૪૫) ગાલ્લી : ૫ શેર.

૪૬) ૨ ઘા : રીમ.

૪૭) બેડીઆની ૫ શેરી કેટલી ?

૪૮) ભાર : મણુ.

૪૯) કળશી : બેડીઉં.

૫૦) ગાલ્લી : ખાંડી.

૫૧) કાઉન : પૌંડ.

૫૨) પૌંડના કાઉન કેટલા ?

૫૩) વર્ષ : ૧૧ દિવસ.

૫૪) ૧૧ ખાંડી : ૭૧ શેર.

૫૫) ૧૧ ભાર : ૧૧ મણુ.

૫૬) ૨ ગજ . ૧૧ તસુ.

૫૭) ૩ અઘોળ : ૧૧ મણુ.

૫૮) ૨૧ નવટાંક : ૨૧ મણુ.

૫૯) ૨૧ ગાલ્લી : ૧૧૧ શેર.

૬૦) ૧૧ પૌંડ : ૧૧ શિલિંગ.

- (૬૩) રૂં, ફેં, ઈં, પેં, દેં, જોં, કહેં, વઢેં, હોં, રાં, રીપેં, જેં,
જટ્ટેં, પળેં, લુલેં. આનાની કેમત કહો.
- (૬૪) ઠા|| પૌડમાં || રા|| પૌડ ઉમેરતા ને જવાખ આવે તેનું
૪ શિલિંગ ૧૦ પેન્સ સાથે ગુણોત્તર થુ ?
- (૬૫) રૂં. ડા|||| માથી રૂં. ૦)|| બાદ કરો અને ને ખાકી
રહે તેનું રૂં. બા|||| ની સાથે ગુણોત્તર કાઢો.
- (૬૬) જા×ગાનું || રા×રા|| સાથે ગુણોત્તર થું ?
- (૬૭) ૧|| મણુ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર. ૮
- (૬૮) ૨ શેર ને કેટલા નવટાંકનું ગુણોત્તર. ૮
- (૬૯) નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર રૂં
- (૭૦) ૩ ગાંસડી ને કેટલા રીમનું ગુણોત્તર. ૧૦
- (૭૧) સોકડો ને કેટલા નંગનું ગુણોત્તર. ૨૦
- (૭૨) ૩ નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર. રૂં
- (૭૩) ૧| રૂપીઆ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર. ૮
- (૭૪) કેટલા આના ને ડા|| રૂપીઆનું ગુણોત્તર. ૧૨
- (૭૫) ૩ રૂપીઆ ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૪૮
- (૭૬) કેટલા તોલા ને ૮ ગદિઆણાનું ગુણોત્તર. ૧૬
- (૭૭) કેટલી કળશી ને ૪ ભારનું ગુણોત્તર. ૨
- (૭૮) ૫ રૂપીઆ ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર. ૧૯૨
- (૭૯) ૭ શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર. ૧૨
- (૮૦) ૭ પેન્સ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર. રૂં
- (૮૧) ૩૨ મણુ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર. ૪૦
- (૮૨) એડીઉ' ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર. ૪૦
- (૮૩) કેટલા મણુ ને ૫ નવટાંકનું ગુણોત્તર. ૪૨૦
- (૮૪) ૫ શેર ને કેટલી ખાકીનું ગુણોત્તર. રૂં
- (૮૫) કેટલા ગ્રોસ ને ૨૪ ડઅનનું ગુણોત્તર. ૩

સૂચના—૮૬ થી ૧૦૧ સવાલના જવાબ અનેક આવશે.
એવા ખીજ પૂછવા.

- ૮૬) કેટલા રૂપીઆ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૪ ?
 ૮૭) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
 ૮૮) કેટલાં બેડીઆં ને કેટલી કળશીનું ગુણોત્તર ૮ ?
 ૮૯) કેટલા આના ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
 ૯૦) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૧૬ ?
 ૯૧) કેટલા તોલા ને કેટલા વાલનું ગુણોત્તર ૮ ?
 ૯૨) કેટલી ગાલ્લી ને કેટલા મણનું ગુણોત્તર ૩૦ ?
 ૯૩) કેટલી ખાંડી ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
 ૯૪) કેટલા પૌંડ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર ૨૦ ?
 ૯૫) કેટલા શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
 ૯૬) કેટલી પાઇ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૬}$?
 ૯૭) કેટલા આના ને કેટલા રૂપીઆનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૬}$?
 ૯૮) કેટલા શેર ને કેટલા રા. ભારનું ગુણોત્તર ૩૨ ?
 ૯૯) કેટલા મણ ને કેટલી ગાલ્લીનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૬}$?
 ૧૦૦) કેટલા તસુ ને કેટલા ગજનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૬}$?
 ૧૦૧) કેટલી રતી ને કેટલા તોલાનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૬}$?

પ્રકરણ ૨.

કસર.

વ્યવહારમાં પદાર્થોની કિંમતની આપ લે ૨૯
 કરવામાં આવે છે. નાણાંમાં હજકામાં હજકું નાણાં પાઈછે.
 ૦૧ પાઈથી ઉપરાંત થાય તો આખી ગણી લેવામાં આવે છે
 પણ ૦૧ પાઈથી ઓછી થાય તો છોડી દેવામાં આવે છે

હિસાબ દોઢડા, બદામ, વીસવાસીથી ગણવામાં આવે છે, તેમાં પણ ઉપર મુજબ કસર મૂકવી. જવાબ દોઢડા, બદામ અને વીસવાસીમાં ન માંડતા તેનું નાણું કરી રૂપીઆ, આના, પાંચમાં માડવો.

પ્રકરણ ૩.

તમામ ગુણોત્તરમાં લાગુ પડતી
કુંચીઆ.

૧) ભારે પરિમાણ ઉપરથી હલકા પરિમાણની કિંમત કાઢવાની રીત:—

ભારે પરિમાણની કિંમતને, ભારે પરિમાણ અને હલકા પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર ભારે પરિમાણની કિંમતની ભતનો આવશે. જેમકે

૧) રૂ. ૨૫૦૦એ તોલો તો ૪ વાલનુ થું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત રૂ. ૨૫૦૦ને ભારે પરિમાણ તોલો અને હલકા પરિમાણ ૪ વાલના ગુણોત્તર ૮ ભાગ્યા. $૨૫૦૦ \div ૮ = ૩૧૨.૫$ એટલે $૨૫૦૦ \times \frac{૧}{૮} = ૩૧૨.૫$ આના $= ૩૧૩$ જવાબ આવ્યો. (૨૫૦૦ રૂપીઆને ૮ ગુણવા અથવા ૨૫૦૦ ને ૮ રૂપીઆએ ગુણવા

* ગુણોત્તર એ સાદી સંખ્યા છે છતાં આ રીતમાં તેને વિશેષ (પરિમાણવાળી) સંખ્યા ગણી લેવામાં આવે છે માટે પહેલી સંખ્યા જે વિશેષ સંખ્યા છે તેને સાદી સંખ્યા ગણી લેવી જોઈએ. કારણ ૨૫૦૦ જેમકે $૫ રૂપીઆ \times ૫૦૦ = ૨૫૦૦$ રૂપીઆ અથવા $૫ \times ૫૦૦ રૂપીઆ = ૨૫૦૦$ રૂપીઆ છે.

એ બરોબર છે. હવે ૩ રૂપીઆ એટલે એ આના માટે
 ૨૫૦×૨ આના = ૫૧ આના = ૩ ૩))

૨) ૩. ૬૩) ગાલ્લી તો ૧૨ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત ૩૧.૬૩)ને ભારે પરિમાણ
 ગાલ્લી અને હલકા પરિમાણ ૧૨ શેરના ગુણોત્તર ૧૦૦ એ
 ભાગ્યા ૬૩-૧૦૦=૬૩ $\times \frac{૧૦૦}{૬૩}$ = ૬૩ દોકડા = ૩ ૦૦૦ દોકડો
 જવાબ. (૬૩ રૂપીઆ $\times \frac{૧૦૦}{૬૩}$ = ૬૩ $\times \frac{૧૦૦}{૬૩}$ ૩૧. છે. $\frac{૧૦૦}{૬૩}$ રૂપીઆ
 = ૧ દોકડો માટે ૬૩ $\times ૧$ = ૬૩ દોકડા = ૩. ૦૦૦ દોકડો)

૩) ૭૦ ખાંડીના ૫૨૦ રૂપીઆ તો ૩૦ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણની કિંમત ૩૧. ૫૨૦ને ભારે પરિમાણ
 ૭૦ ખાંડી અને હલકા પરિમાણ ૩૦ શેરના ગુણોત્તર ૨૦૦ એ
 ભાગ્યા. ૫૨૦-૨૦૦=૨૬૧ દોકડા. કારણ રૂપીઆનો ૨૦૦ મો
 ભાગ ૦૦ દોકડો છે માટે ૫૨૦ $\times ૦૦$ = ૨૬૧ દોકડા = ૩ ૦૧૧ દો.જ.

૨) હલકા પરિમાણ ઉપરથી ભારે પારિમાણની
 કિંમત કાઢવાની રીત:—

હલકા પરિમાણની કિંમતને, હલકા પરિમાણ અને ભારે
 પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર હલકા પરિમાણની
 કિંમતની જાતનો આવશે. જેમકે

૧) ૩. ૦) ના નું ૧૧ શેર તો મળુનું શું ?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૨૦ આનાને હલકા પરિમાણ
 ૧૧ શેર અને ભારે પરિમાણ મળુના ગુણોત્તર ૬૩ ભાગ્યા
 ૨૦ આના $\div ૬૩$ = ૨૦ આના $\times ૩૨$ = ૮૦ આના = ૩ ૫) જવાબ.
 અથવા ૨૦ $\times ૩૨$ આના = ૨૦ $\times ૨$ રૂપીઆ = ૫ રૂપીઆ.

૨) ૩. ૦) ના નું શેર તો મળુનું શું ?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૨૧ આનાને હલકા પરિમાણ શેર અને ભારે પરિમાણ મણના ગુણોત્તર $\frac{૧}{૪૦}$ ભાગ્યા.
 $૨૧ \div \frac{૧}{૪૦} = ૨૧ આના \times ૪૦ = ૮૪૦ આના = ૩. ૫૦૮ જવાબ.$

૩) ૭૧ શેરના ૬ આના તો ૩ ખાંડીનું શું ?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૬ આનાને હલકા પરિમાણ ૭૧ શેર અને ભારે પરિમાણ ૩ ખાંડીના ગુણોત્તર $\frac{૩૨૦}{૧૮૨૦}$ ભાગ્યા. તો ૬ આના $\div \frac{૩૨૦}{૧૮૨૦} = ૬ આના \times ૩૨૦ = ૧૯૨૦ આના = ૩. ૧૨૦.$
 અથવા $૬ \times ૩૨૦ આના = ૧૯૨૦ રૂપીઆ = ૩. ૧૨૦ રૂપીઆ. જવાબ.$

૩) કિંમત ઉપરથી વજન કાઢવાની રીત—

જેટલું વજન આપ્યું હોય અને જેટલી કિંમતનું લેવું હોય તે બેનો ગુણાકાર કરવો, પછી તે ગુણાકારને આપેલી કિંમતે ભાગવાથી જવાબ આપેલા વજનની જાતનો આવશે.

૧) ૩. ૪૫ માં ૧૧૧ ગાલ્લી મઠ મળે તો ૩ રૂ. માં કેટલા આવશે ? $૧૧૧ \times ૩ = ૪૪૧, ૪૪૧ \div ૪૫ = \frac{૧૧}{૧૦}$ ગાલ્લી = ૩ મણ જ.

૨) ૩. ૭૨નું ૧૧૧ કળશી તો ૬ રૂ.નું કેટલું ? $૧૧૧ \times ૬ = ૬૬૬, ૬૬૬ \div ૭૨ = \frac{૩૬૩}{૧૦}$ કળશી = ૨ મણ જવાબ.

૩) ૧૨ આનાના ૨૧ નંગ તો ૩. ૪)નાં કેટલાં ? $૨૧ \times ૪ = ૮૪, ૮૪ \div ૧૧૧ = ૧૧૨$ નંગ જવાબ,

૪) ૩. ૫૨૧ માં ૧૧૧ ગાલ્લી મઠ મળે તો ૩. ૧)નાં માં કેટલા આવશે ? $૧૧૧ \times ૧) = ૧૧૧, ૫૨૧ \div ૧૧૧ = \frac{૩૨૩}{૧૦}$ ગાલ્લી = ૩૭૧ શેર.

મનોયત્ન ૩.

૧) એક આનાનું નવટાંક તો મણનું શું ?

૨) રૂપીઆનું ૪ શેર તો ભારનું શું ?

૩) વાલના ૩. ૧૦૦ તો ૨૧૦ તોલાનું શું ?

- ૪) રૂ. ૭૫૫૨૫ નંબર તો ૧૨૫ નંબર શું ?
 ૫) ડબ્લના રૂ. ૦)૨૫ તો ૨૫ ઓસનું શું ?
 ૬) રૂ. ૦૫૫૫ ૧૦ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
 ૭) મહીનાના ૧૭૫ રૂ. તો ૧૦ દિવસનું શું ?
 ૮) ૭૫ વાલના રૂ. ૨૫ તો ૭૫ તોલાનું શું ?
 ૯) રૂ. ૩૦)નું ૨૫ ખાંડી તો રૂ. ૫)નું કેટલું ?
 ૧૦) રૂ. ૦)૨૫નું ૭૫ મણ તો રૂ. ૧૫) નું કેટલું ?
 ૧૧) મણના રૂ. ૨૫ તો રૂ. ૧૫૫નું કેટલું ?
 ૧૨) રૂ. ૧૮૫૫નું ૨૦ મણ તો રૂ. ૩૫૫ નું કેટલું ?
 ૧૩) ૭ વર્ષના રૂ. ૧૦૫) તો ૩ મહીનાનું શું ?
 ૧૪) રૂ. ૧૮)નું ૧૫ મણ તો ૩૫૫ મણનું શું ?
 ૧૫) ૩ અધોળના રૂ. ૦૫૫ તો ૩ શેરનું શું ?
 ૧૬) ૭ પેનની ૫ પાઇ તો ૫ આનાની કેટલી ?
 ૧૭) રૂ. ૨૫૫૫૫ તોલા તો ૩૫ વાલનું શું ?
 ૧૮) રૂ. ૧૨૫૫ નુ ૫ મણ તો ૪ શેરનું શું ?
 ૧૯) ૬૪ કેરીનો રૂ. ૧૫ તો રૂ. ૧)૦૫ની કેટલી ?

પ્રકરણ ૪

શેરના નવટાંક કેટલા ? અચ્છેરના અધોળ ? મણની પાંચશેરી કેટલી ? માસાની રતી ? દિવસના પહોર ? પાયલીની ટિપરી ? ખાંડીના ફરા ? ઓસના દ્રામ (એપો) ? માઇલના ફ્લોંગ ? ક્વાર્ટરના બુશલ, બુશલના ગેલન કેટલા ? જ. ૮. ત્યારે ઉપલાં પરિમાણોનું ગુણોત્તર શું ? જ. ૮.

૮ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને નવટાંક, અચ્છેર ને અધોળ, મણ ને પાંચશેર, માસો ને રતી, દિવસ ને પહોર, પાયલી ને ટિપરી, ખાંડી ને

ફરો, ઔસ ને દ્રામ, (દવા તોલવાનું), માઇલ ને ફર્થામ, ક્વાર્ટર ને બુશલ, બુશલ ને ગેલન.

એ પરિમાણોમાંથી ભારે પરિમાણ કહેા. હલકા કહેા હલકા ભારેના કેટલામા ભાગના છે ? જ. ૮મા ભાગના. ભારે હલકાથી કેટલા ગણા છે. જ. ૮ ગણા.

જો ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત રૂ. ૧ પડે તો હલકા એકમની કિંમત ભારેના કેટલામા ભાગની પડે? જ. ૮મા ભાગની રૂપીઆનો ૮મો ભાગ શું ? જ. ૨ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. પણ જો ભારે એકમની કિંમત રૂ. ૨ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૪ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. માટે.

૧) ભારે એકમના રૂપીઆથી બમણા આના હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ આનો પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પાછ. આનાથી કેટલા ગણી પાછ પડે ? જ. દોઢ ગણી. જો ભારે એકમની કિંમત ૨ આના પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૩ પાછ=૧ પૈસો. આનાથી કેટલા ગણી પાછ આવી ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આવ્યા ? જ. અડધા. ભારે એકમના આનાથી કેટલા ગણી પાછ આપવી પડે ? જ. દોઢ ગણી પૈસા કેટલા ગણા આપવા પડે ? જ. અડધા માટે.

૨) ભારે એકમના આનાથી દોઢગણી પાછ અથવા આનાથી અડધા પૈસા હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પૌડ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી ? જ. પૌડના આઠમા ભાગ જેટલી.

પૌડનો આઠમો ભાગ શું ? જ. ૨૥ શિલિંગ. પૌડથી કેટલા ગણા શિલિંગ આવ્યા ? જ. અઢીગણા. ભારે એકમના પૌડથી કેટલા ગણી શિલિંગ આપવી પડે ? જ. અઢીગણી. માટે.

૩) ભારે એકમના પૌડથી અઢીગણા શિલિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ શિલિંગ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૧૥ પેન્સ. શિલિંગથી કેટલા ગણા પેન્સ પડે ? જ. દોઢ ગણા. ભારે એકમના શિલિંગથી કેટલા ગણા પેન્સ આપવા પડે ? જ. દોઢ ગણા. માટે

૪) ભારે એકમના શિલિંગથી દોઢ ગણા પેન્સ હલકા એકમની કિંમત પડે ?

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પેન્સ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૧૧ ફાર્થિંગ. પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ પડે ? જ. અડધા. ભારે એકમના પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ આપવા પડે ? જ. અડધા. માટે

૫) ભારે એકમના પેન્સથી અડધા ફાર્થિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

આગળ કુચીઓ કઢાવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂછો.

૩. ૧)નું ૧ મણુ તો ૫ શેરનું શું ? જ. ૨ આના.

૩. ૨)નું ૩ મણુ તો ૧૫ શેરનું શું ? જ. ૪ આના.

૩. ૫)નું ૧૬ મણુ તો ૨ મણુનું શું ? જ. ૧૦ આના.

૩. ૦)નું શેર તો ૧ નવટાંકનું શું ? જ. ૧૥ પાઇ.

૩. ૦)નું ૧૥ શેર તો ૧૥ નવટાંકનું શું ? જ. ૪૥ પાઇ.

૧ પૈસાનું ૧ શેર તો ૧ નવટાંકનું શું ? ૧૦ ઉપઆનો

૭ પૈસાનું ૪ શેર તો ૪ નવટાંકનું શું ? ૩૦ ઉપઆના.

હવે રૂપીઆના ભાવ પરથી ભારે પરથી હલકાની કુંચી કઢાવો.

***રૂપીઆના ભાવપરથી ભારેપરથી હલકાની કિંમત—**

૧) જોટલા રૂપીઆનું જોટલું ભારે પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

૨) જોટલા આનાનું જોટલું ભારે પરિમાણ તેથી દોઢ ગણી પાછનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ

૩) જોટલા પૈસાનું જોટલું ભારે પરિમાણ તેથી બા જીપઆનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

હલકાથી ભારે કેટલા ગણા છે ? જ. ૮ ગણા.

હવે જો હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ., ૧ આનો, ૧ પૈસો, ૧ પાછ, ૧ પૌંડ, ૧ શિલિંગ, ૧ પેન્સ, ૧ ફાર્થિંગ પડે તો ભારે એકમની કિંમત કેટલા ગણી પડે ? જ. ૮ ગણી. ૮ ગણી એટલે ? ૮ રૂ., ૮ આના=બા ૩, ૮ પૈસા=એ આના, ૮ પાછ, ૮ પૌંડ, ૮ શિલિંગ, ૮ ફાર્થિંગ=૨ પેન્સ પડે. માટે

૧) હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ. પડે તો ભારે એકમની શી ? ૮ રૂ.

૨) " " " ૧ આનો " " " " ? બા ૩.

૩) " " " ૧ પૈસો " " " " ? ૨ આના.

૪) " " " ૧ પાછ " " " " ? ૮ પાછ.

૫) " " " ૧ પૌંડ " " " " ? ૮ પૌંડ.

૬) " " " ૧ શિલિંગ, " " " " ? ૮ શિ.

* ૧૬ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી અડધી કિંમત.

૩૨ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી બા કિંમત.

૬૪ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૩ કિંમત.

૨૫૬ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૨૭ કિંમત.

- ૭) હલકાએકમની કિંમત ૨ પેન્સ પડે તો ભારે એકમની શી? ૮ પેન્સ.
૮) ,, ,, ,, ૧ શર્ધિંગ ,, ,, ,, ? ૨ પેન્સ.

હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત—

- ૧) આનાથી ૦૧ રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી બમણા આના.
૩) પાંચથી ૦૧ આના અને બમણી પાંચ. ૪) ફાર્થિંગથી
બમણા પેન્સ.

આગળ કુંચીઓ કઢાવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૃષ્ઠો.

૩. ૧) નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું ? જ. ૮ ર.
૩. ૨) નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું ? જ. ૧૬ ર.
૩. ૦) નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું ? જ. ૦૧ ર.
૩. ૦) નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું ? જ. ૧૧ ર.
૧ પૈસાનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું ? જ. ૨ આના
૪ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૫ શેરનું શું ? જ. ૮ આના
૧ પાંચનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું ? જ. ૮ પાંચ
૨ પાંચનું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું ? જ. ૧૬ પાંચ
હવે રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કુંચીઓ કઢાવો.

***રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કિંમત—**

- ૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણા
રૂપીઆનું તેટલું જ ભારે પરિમાણ.
૨) જેટલા આનાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૦૧ રૂપીઆનું
તેટલું જ ભારે પરિમાણ

* $\frac{૧}{૬}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૬}$ ગુણોત્તરથી બમણી કિંમત.

$\frac{૧}{૩}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૩}$ ગુણોત્તરથી ૪ ગણી કિંમત.

$\frac{૧}{૪}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૪}$ ગુણોત્તરથી ૮ ગણી કિંમત.

$\frac{૧}{૫}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૫}$ ગુણોત્તરથી ૩૨ ગણી કિંમત.

- ૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.
 ૪) જેટલી પાછનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણી પાછનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

ઉદાહરણ—

- ૧) રૂ. ૩)નું શેર તો નવટાંકનું શું ? જ. રૂપીઆથી બમણા આના માટે $૩ \times ૨ = ૬$ આના = ૩ ગાન
 ૨) ૫ આનાનું મણુ તો ૫ શેરનું શું ? જ. આનાથી દોઢ ગણી પાછ માટે $૫ \times ૧૧ = ૭૫$ પાછ = ૩ ૦) ૭૫૧૧ પાછ.
 ૩) ૨૧૧ પૌડમાં ૧ માછલ રેલવે દુરસ્ત થાય તો ૧ ફર્લિંગ રેલવે દુરસ્ત કરામણી શું ખર્ચ થશે ? જ. પૌડથી ૨૧૧ ગણી શિલિંગ માટે $૨૧૧ \times ૨૧૧ = ૬૧$ શિલિંગ.
 ૪) ૩ શિલિંગમાં ૧ ઍસ દવા મળે તો ૧ દ્રામનું શું ? જ. શિલિંગથી દોઢા પેન્સ માટે $૩ \times ૧૧ = ૪૧$ પેન્સ.
 ૫) ૪ પેન્સમાં ૧ માછલની મુસાફરી થાય તો ૧ ફર્લિંગ મુસાફરીનું શું આપનું પડશે ? જ. પેન્સથી ૧૧ ફર્લિંગ માટે $૪ \times ૧૧ = ૨$ ફર્લિંગ = ૧૧ પેન્સ
 ૬) રૂ. ૫)નું ૩ માસા તો દશ આનાનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી બમણા આના છે. માટે માસા જેટલીજ રતી એટલે ૩ રતી = ૧ વાલ.
 ૭) ૪ આનાનું ૨ પાયલી તો ૬ પાછનું કેટલું ? જ. આનાની દોઢ ગણી પાછ છે માટે પાયલી જેટલીજ ટીપરી એટલે ૨ ટીપરી.
 ૮) ૨ પૈસાનું ૩ શેર તો ૧ ઉપઆનાનું (૧૧૧ પાછનું) કેટલું ? જ. પૈસાથી અડધા ઉપઆના છે માટે શેર જેટલાજ નવટાંક એટલે ૩ નવટાંક.

- ૯) ૩. ૨૫)નું ૨ ખાંડી તો ૩. ૧૧૮માં કેટલું આવે ? જ. ૩પીઆ જેટલાજ આના છે માટે ખાંડીથી અડધા ફરા એટલે ૧ ૫૨૧
- ૧૦) ૬ આનાનું ૪ શેર તો ૪૥૫ પાઇ (૬ ઉપઆના)નું કેટલું ? જ. આના જેટલા ઉપઆના છે માટે શેરથી અડધા નવટાંક એટલે ૨ નવટાંક=૦૧ શેર.
- ૧૧) ૩. ૧)નું ૫ શેર તો મણુનું શું ? જ. ૩પીઆથી ૮ ગણા ૩પીઆ માટે ૮ ૩.
- ૧૨) ૩ ૦)નું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. આનાથી ૦૥૬ ૩પીઆ માટે $૨ \times ૦૥૬ = ૧$ ૩.
- ૧૩) ૩ પૈસાની ટીપરી તો પાયલીનું શું ? જ. પૈસાથી બમણા આના માટે $૩ \times ૨ = ૬$ આના=૩. ૦૮
- ૧૪) ૨ પાઇનું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઇ માટે $૨ \times ૮ = ૧૬$ પાઇ=૩. ૦)૮૧ પાઇ.
- ૧૫) ૦૥૬ પૌડના બુશલ ઘઉં મળે તો ફવાર્ટરનું શું ? જ. પૌડથી ૮ ગણા પૌડ માટે $૦૥૬ \times ૮ = ૪$ પૌડ.
- ૧૬) ૨૥૬ શિલિંગમાં ગેલ્લન કોપરેલ મળે તો બુશલ કોપરેલનું શું ? જ. શિલિંગથી ૮ શિલિંગ માટે $૨૥૬ \times ૮ = ૨૦$ શિલિંગ=૧ પૌડ.
- ૧૭) ૩૥૬ પેન્સમાં ૧ દ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔસનું શું ? જ. પેન્સથી ૮ ગણા પેન્સ માટે $૩૥૬ \times ૮ = ૩૦$ પેન્સ = ૨૥૬ શિલિંગ.
- ૧૮) ૧૧ ફાર્થિંગમાં ૧ દ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔસનું શું ? જ. ફાર્થિંગથી ૮ ગણા ફાર્થિંગ માટે $૧૧ \times ૮ = ૧૦$ ફાર્થિંગ=૨૥૬ પેન્સ.

- ૧૯) ૩ આનાનું નવટાંક તો ૩ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. આના જેટલાજ રૂપીઆ છે માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર
- ૨૦) ૨ ઉપઆના (૧૥ પાઇનું) નવટાંક તો ૨ આનાનું કેટલું ? જ. ઉપઆના જેટલાજ આના છે માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર.
- ૨૧) રૂ. ૫)નું ૩ નવટાંક તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી ૮ ગણા રૂપીઆ છે માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર,
- ૨૨) રૂ. ૦)નું ૨ નવટાંક તો રૂ. ૧૥નું કેટલું ? જ. આનાથી ૦૥ રૂપીઆ છે માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૨ શેર.
- ૨૩) ૩ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો રૂ. ૬ આનાનું કેટલું ? જ. પૈસાથી બમણા આના છે માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૫ શેર.
- ૨૪) ૨ પાઇનું ૩ નવટાંક તો ૧૬ પાઇનું કેટલું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઇ છે. માટે નવટાંક જેટલાજ એટલે ૩ શેર.

મનોયત્ન ૪.

- ૧) રૂ. ૦૥ શેર તો નવટાંકનું શું ?
- ૨) ૫ શેર ખોરના ૩ આના તો મથનું શું ?
- ૩) નવટાંક હીંગના રૂ. ૦)નું તો શેરનું શું ?
- ૪) રૂ. ૨૥ એ શેર હીંગ મળે તો રૂ. ૧૦૦ની કેટલી ?
- ૫) મથના રૂ. ૧૥૦ તો ૫ શેરનું શું ?
- ૬) રૂ. ૨૥ એ શેર તો ૫ રૂપીઆનાનું શું ?

- ૭) ૨૥ પૈસાનું ૫ શેર તો મળુનું થું ?
 ૮) ૩. ૦)નાનું શેર તો ૩ ૧૥૥નું કેટલું ?
 ૯) ૫ શેરના ૩ ૦૮ તો મળુનું થું ?
 ૧૦) ૩. ૩૥૥ એ મળુ તો ૧૥ મળુ ૫ શેરનું થું ?
 ૧૧) મળુ મગના ૩. ૧૥૮૥૥ તો મળુ ૩) ૫ શેરનું થું ?
 ૧૨) ૩. ૨૥૮૮૥નું મળુ તો ૨૥ મળુ ૫ શેરનું ?
 ૧૩) ટીપરીની ૫ પાઇ તો પાયલીનું થું ?
 ૧૪) ૧ આનાની ૧૧ પાયલી તો ૩૥૥ ટીપરીનું થું ?
 ૧૫) મળુ મગના ૩. ૨)૮ તો ૧૫ શેરનું થું ?
 ૧૬) ૩ ૪૥૪૮ની મળુ ખાંડ તો ૦૥ મળુ ૫ શેરનું થું ?
 ૧૭) ૩ ૦૥૥ માસો તો ૩. ૦૥૮૥૥નું કેટલું ?
 ૧૮) ૫ શેર કુખીનો ૩. ૦)૮૥ તો ૪૥૥ મળુનું થું ?
 ૧૯) ૧૥ માસાનો ૩ ૦)૮ તો દેઢ પાઇનું કેટલું ?
 ૨૦) ૩પીઆની ૧૦૥ શેર ખાંડ તો શેર ૧૥૥૮૥નું થું ?
 ૨૧) શેર ૦)૦૥નો એક આનો તો ૨૥ શેરનું થું ?
 ૨૨) ૩. ૨૧૥૮ મળુ તો ૨૥ મળુ ૫ શેરનું થું ?
 ૨૩) ૩. ૦૮૮૥ એક માઇલની મુસાફરી થાય તો ફર્લિંગ મુસાફરીનું થું એસે ?
 ૨૪) ૨૥ શિલિંગમાં ૧ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૫ માઇલ ૨ ફર્લિંગ મુસાફરીનું થું ખર્ચ થાય ?
 ૨૫) ૩. ૦)૮૮નું ૫ ૩પીઆબાર તો શેરનું થું ?
 ૨૬) ૧૥ પૈસાનું ૫ શેર તો મળુનું થું ?
 ૨૭) ૨૥ પૈસામાં માઇલની મુસાફરી થાય તો ૨૥ શિલિંગમાં કેટલી મુસાફરી થશે ?
 ૨૮) સ્ત્રીના ૩. ૦૮૮ તો ૨૥ માસાનું થું ?
 ૨૯) ૫ શેર વેગલુના ૩ ૦)૮૮૥૥ તો ૩. ૧૥૮૮૥માં કેટલા આવે ?

- ૩૦) ૩૬ જમીનના ૩૫ પૌંડ પડે તો ૫ પોલનું શું ?
 ૩૧) વર્ષનો પગાર ૨૫ શિલિંગ તો ૧૫ મહીનાનો કેટલો ?
 ૩૨) ૨૫ પૌંડમાં ૧૫ ઔસ દવા મળે તો પૌંડ દવાનું શું બેસે ?
 ૩૩) ૧૫ પૌંડમાં ઔસ લેપ આવે તો ૧૫ ડઝનનું શું ?
 ૩૪) કાચળા ઘઉંના ૩. ૧૩૦૫ બેસે તો ૧૫ મણ ૫ શેરનું ?
 ૩૫) મોટાહારાના ૩. ૨૨૫૫ તો ૨૫ મણ ૫ શેરનું શું ?
 ૩૬) ગજ બનાતના ૩. ૩૫ તો ૩ તસુનું શું ?
 ૩૭) ૩. ૪૭૫ એ ગાલો તો મણ ૩૫ મણનું શું ?
 ૩૮) ગદિઆણાના ૩. ૧૨૫૫ તો ૩ વાલનું શું ?
 ૩૯) ૩. ૧૮૫૫ એ સેકડો ૩ રાત્તાનાં કેટલાં નંગ ?

૧૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને અઘોળ. મણ ને અઢીશેરો, કળશી ને મણ; ગદિઆણો ને વાલ; ફરો ને પાયલી; ઔસ ને દ્રામ (એવ), પૌંડ ને ઔસ (એવ), ગુઠો ને ચોરસ આના, પૌંડ ને ૧૫ ઔસ (દવાનું), માઇલ ને ૧૬ ફાર્લાંગ

બારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત.—

- ૧) રૂપીઆના જેટલાજ આના.
- ૨) આના જેટલાજ ઉપઆના.
- ૩) પૌંડથી ૧૫ મણા શિલિંગ.
- ૪) શિલિંગથી પોણા પેન્સ.

હલકા એકમ ઉપરથી બારે એકમની કિંમત.—

- ૧) આના જેટલાજ રૂપીઆ.
- ૨) પૌંડથી ૪ મણા આના અથવા પૌંડથી ૧૫ મણા રૂપીઆ.
- ૩) શિલિંગથી ૪ મણા પેન્સ.

મનોયત્ન પ.

- ૧) શેરના રૂ. ૪૫૫ તો અધોળનું શું ?
- ૨) મણુના રૂ. ૨૫૫ તો ૨૫૫ શેરનું શું ?
- ૩) મણુના રૂ. ૨૫૫ તો ૨૫૫ શેરનું શું ?
- ૪) મણુના ૭ આના તો કળશીનું શું ?
- ૫) રૂ. ૧૨૫૫ કળશી તો ૨૫ મણુનું શું ?
- ૬) રૂ. ૭૫૫ ૦૫ તોલો તો ૪૫૫ વાલનું શું ?
- ૭) રૂ. ૦૫૫૦૫૫ વાલ તો ગદિઆણુનું શું ?
- ૮) ૦૫૫ તોલોના રૂ. ૧૩૫૫ તો ૨ વાલનું શું ?
- ૯) ૩૫૫ પૈસાની પાયલી તો ૧૨૫૫નું શું ?
- ૧૦) રૂ. ૧૭૫૫ ફરો તો ૩ પાયલીનું શું ?
- ૧૧) એક ચુંદા જમીનનું ગણોત રૂ. ૨૫૫ તો રૂ. ૦૫૫૫૫ કેટલી જમીનનું ગણોત આવે ?
- ૧૨) ૧૫૫ કળશીના રૂ. ૨૫૫ તો ૧૫૫ મણુનું શું ?
- ૧૩) રૂ. ૧૫૫૫ ફરો તો ૯ પાયલીનું શું ?
- ૧૪) રૂ. ૯૫૫૫ મણુ તો ૩ અઢી શેરનું શું ?
- ૧૫) રૂ. ૭૫૫ મણુ તો ૧૫૫ મણુ ૨૫૫ શેરનું શું ?
- ૧૬) ૨૫૫ શેરના ૩ પૈસા તો મણુનું શું ?
- ૧૭) રૂ. ૧૫૫૫૫ ગદિઆણુ તો ૨૫૫ વાલનું શું ?
- ૧૮) રૂ. ૧૮) કળશી તો મણુનું શું ?
- ૧૯) ૨૫૫ શેરના રૂ. ૦)૫૫૫ તો ૨૫૫ મણુનું શું ?
- ૨૦) રૂ. ૭૫૫૫ ગદિઆણુ તો ૭૫૫ વાલ ૦૫૫ રનીનું શું ?
- ૨૧) રૂ. ૦)૫૫૫ નું અધોળ તો રૂ. ૦૫૫૫૫ કેટલું ?
- ૨૨) રૂ. ૧)નું ૧૫ શેર તો રૂ. ૦)૫૫૫ કેટલું ?
- ૨૩) ૨૫૫ શેરનો રૂ. ૦)૫૫૫ તો શેર ૦)૫૫૫નું શું ?

- ૨૪) ૩૥ અધોળનો ૩. ૦)~ તો ૭ શેરનું શું ?
 ૨૫) એક પૈસાનું ૧૥૥ શેર તો ૦૥ મણુ ૧ શેરનું શું ?
 ૨૬) ૩. ૧)નું ૧૥ મણુ તો ૭૥ શેરનું શું ?
 ૨૭) ૩. ૧)નું ૨૥ મણુ તો ૬૥ શેરનું શું ?
 ૨૮) ૨૥ શેર નો એક પૈસો તો ૭૥ મણુનું શું ?
 ૨૯) ૩. ૦)~નાનું ૨૥ શેર તો ૩. ૨૦નું કેટલું ?
 ૩૦) ૩. ૨૥૥ ગાદિઆણો તો ૪૥ વાલનું શું ?
 ૩૧) ૩. ૦)~નાનું ૩૥ શેર તો ૧૥ મણુ ૬ શેરનું શું ?
 ૩૨) પામલીના ૩. ૦)~ તો ફરાનું શું ?
 ૩૩) ૩. ૨૭૥ ગુઠો જમીન તો ૩ આના જમીનનું શું ?
 ૩૪) ૩. ૧૥~નું ૧૥ શેર તો અધોળનું શું ?
 ૩૫) ૩. ૧૫૥~નું ૧૥ મણુ તો ૩. ૩૥~નાં માં કેટલું આવે ?
 ૩૬) ૨ પૈસાનું ૨૥ શેર તો ૩. ૧૥~નું કેટલું ?
 ૩૭) ૨૥ પૈસાનું શેર તો ૩. ૫૥~નું કેટલું ?
 ૩૮) ફરાના ૩. ૩૥~ તો ૩૥ પામલીનું શું ?
 ૩૯) ૩. ૨૩૥ ખાંડી તો ૧૥ મણુનું શું ?
 ૪૦) ૩. ૩૩૥ બેડીકું તો ૨ મણુનું શું ?
 ૪૧) ૩. ૩૫) ગાદી તો ૧૥૥ મણુ ૫ શેરનું શું ?
 ૪૨) ૩. ૨૩૥ બાર તો ૧૥ મણુનું શું ?
 ૪૩) ૩. ૨૧૥ ગજ તો ૧૥ તસુનું શું ?
 ૪૪) ૪૥ તસુના ૩. ૦૥~ તો ૩ ગજનું શું ?
 ૪૫) ૨ વાલના ૩. ૦૥~ તો તોલાનું શું ?
 ૪૬) ૩. ૦)~ના ૫ નંગ તો ૮૦ નંગનું શું ?
 ૪૭) ૧૨૫ નળીઆનાં ૩. ૦૥~ તો બે હજારનું શું ?
 ૪૮) ૩૥. ૧૨૥ ઓસ તો ૯ નંગનું શું ?
 ૪૯) ૩. ૪૩) ગાદી તો ૩. ૨૥~નું કેટલું ?

- ૫૦) રૂ. ૨૩૧૧ હજાર તો રૂ. ૧૧૩૧૧૧૧૧ કેટલાં નંગ ?
 ૫૧) રૂ. ૨૩૧૧૧૧ ૧૧ ખાડી તો ૧૧૧ મણુ રાા શેરનું થું ?
 ૫૨) ડઝનનો રૂ. ૦૧૧૧ તો રૂ. ૦)જના કેટલાં નંગ ?
 ૫૩) રૂ. ૧૦૦૦૦ વ્યાજ રૂ. ૫ તો રૂ. ૬૧૦૦ કેટલું આવે ?
 ૫૪) રાા મણુના રૂ. ૬૧૧૧૧૧ તો ૨ ખાડીનું થું ?
 ૫૫) રૂ. ૩૫)૧૦ વ્યાજ રૂ. ૦)જ તો રૂ. ૫૬૦૦૦ કેટલું ?

૩૨ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

તોલો ને વાત્ર; બેડીઉ ને મણુ, ટ્રોય પૌડ ને રૂપીઆ-
 લાર; બુશત્ર ને ક્વાર્ટ, ક્વાર્ટર ને પેક; મણુ ને સવાશેરી;
 કળશી ને અધમણીઓ; શેર ને ૧૧ રૂપીઆલાર.

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

- ૧) રૂપીઆથી અડધા આના
- ૨) આનાથી અડધા ઉપઆના.
- ૩) પૌડથી ૭૧૧ ગણા પેન્સ.
- ૪) શિલિંગથી દોઢ ગણા ફાર્થિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત —

- ૧) આનાથી બમણા રૂપીઆ
- ૨) પૈસાથી અડધા રૂપીઆ.
- ૩) ફાર્થિંગથી ૮ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૬.

- ૧) રૂ. ૩૧૧ મણુ તો ૧૧ શેરનું થું આપવું ?
- ૨) રૂ. ૨૪) મણુ તો ૧૧ શેરનું થું ?
- ૩) રૂ. ૧૬૧૧ બેડીઉ નો મણુનું થું ?
- ૪) રૂ. ૩૬) તોલો તો ૧ વાલનું થું ?
- ૫) રૂ. ૨૫૧૧ તોલો તો ૩ વાલનું થું ?

- ૬) રૂ. ૨૪૫૫ કળશી તો ૦૫ મણનું થું ?
- ૭) ૦૫ મણના રૂ. ૨૫૫૫૫૫ તો કળશીનું થું ?
- ૮) રૂ. ૫૫૫૫ બેડીકું તો રૂ. ૧૦૫૫૫નું કેટલું ?
- ૯) રૂ. ૦૫૫૫ વાલ તો રૂ. ૬૫૫૫નું કેટલું ?
- ૧૦) રૂ. ૫૫૫૫નું ૧૫ શેર તો મણનું થું ?
- ૧૧) રૂ. ૨૭૫૫ તોલો તો ૮૫ વાલ ૦૫૫ રતીનું થું ?
- ૧૨) રૂ. ૧૫૫૫ ૨ વાલ તો તોલોનું થું ?
- ૧૩) રૂ. ૨૫૫૫ મણ તો ૩૮૫૫૫ શેરનું થું ?
- ૧૪) ૧૫ શેરના રૂ. ૦)૫૫૫૫ તો મણનું થું ?
- ૧૫) રૂ. ૩૨૫૫૫ તોલો તો રૂ. ૮)૫૫૫૫ કેટલું ?
- ૧૬) રૂ. ૦૫૫૫નું ૨ વાલ તો ૪ ગદ્દિઆણાનું થું ?
- ૧૭) વાલતો રૂ. ૦)૦૫૫૫ તો રૂ. ૨૫૫૫ કેટલું આવે ?
- ૧૮) રૂ. ૫૫૫૫નું ૧૫ શેર તો રૂ. ૭૫૫૫નું કેટલું ?
- ૧૯) વાલના રૂ. ૦)૫૫૫૫ તો ૧૫૫૫. ૭૫૫૫ ૧૫૫ રતીનું થું ?
- ૨૦) રૂ. ૨૩૫૫૫ મણ તો ૭૫૫ શેરનું થું આપવું ?
- ૨૧) ૦૫ મણના રૂ. ૦)૫૫૫૫ તો ૦૫ કળશીનું થું ?
- ૨૨) રૂ. ૧૮૫૫૫ મણ તો રૂ. ૦૫૫૫૫નું કેટલું ?
- ૨૩) ૨૫ શેરનો રૂ. ૦)૫૫૫૫ તો ૪૫૫ મણનું થું ?
- ૨૪) રૂ. ૦)૫૫૫૫નું ૧૫ મણ તો ૧૫ બેડીઆંનું થું ?
- ૨૫) રૂ. ૩૨૫૫૫ ફરો તો રૂ. ૧૨૫૫૫નું કેટલું ?
- ૨૬) રૂ. ૦૫૫૫નું ૨૦ શેર તો ૧ ગાલ્લી ૨ મણનું થું ?
- ૨૭) ધડીના રૂ. ૨૫૫૫ તો ૧૫૫ શેરનું થું ?
- ૨૮) રૂ. ૨૬૨૫૫ વીધુ તો ૧૨૫૫ કાઠીનું થું ?
- ૨૯) હાલ્લીના રૂ. ૧૫)૫૫૫૫ તો રૂ. ૦૫૫૫૫ના કેટલાં નંગ ?
- ૩૦) ગાલ્લીના રૂ. ૫૪૫૫૫ તો ૦૫૫૫ મણ ૭૫૫ શેરનું થું ?
- ૩૧) રૂ. ૨૬૫૫૫ માણી તો ૧૫૫ શેરનું થું

- ૩૨) રૂ. ૨૧૦ ગજ તો ૦૧૧ તસુનું થું ?
 ૩૩) ૨૫ શેરના રૂ. ૧)૦૦૦ તો ખાંડીનો બાવ શો ?
 ૩૪) રૂ. ૦૮૦નું ૩૧૧ નંગ તો હજારનું થું ?
 ૩૫) રૂ. ૦૧૧નું ૩૭૧ શેર તો રૂ. ૨૪)૦૦ કેટલું ?
 ૩૬) ૭૧ શેરના રૂ. ૦૧૦૦ તો રૂ. ૬ મણનું થું ?
 ૩૭) રૂ. ૨૦નું શેર તો ધડીનું થું ?
 ૩૮) રૂ. ૩)૦૦ વ્યાજ રૂ. ૦)૦૦ થયું તો રૂ. ૧૦૦)નું કેટલું ?

૬૪ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ફરો ને શેર, કળશી ને હશશેર; બેડીઉં ને અધમણીઓ;
 તોલો ને ૦૧ વાલ, મણ ને શેર ૦૧૦૦; માધલ ને ૫ પોલ;

ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત:—

- ૧) રૂપીઆ જેટલાજ પૈસા અથવા રૂ.થી ૦૧ગણા આના.
- ૨) આનાથી ૦૧ ગણા ઉપઆના.
- ૩) પૌડથી ૩૦૦૦ ગણા પેન્સ.
- ૪) શિલિ ગથી ૦૧૧ ગણા ફાધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત.—

- ૧) આનાથી ચોગણા રૂપીઆ.
- ૨) પૈસા જેટલાજ રૂપીઆ.
- ૩) ફાધિંગથી ૧૬ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૭,

- ૧) રૂ. ૧૯૨) બેડીઉં તો ૦૧ મણનું થું ?
- ૨) ૦૧ મણના રૂ. ૨૧૦ તો બેડીઆનું થું ?
- ૩) રૂ. ૭૧ ફરો તો ૧ શેરનું થું ?
- ૪) રૂ. ૨૫૦૦ કળશી તો ૧૧૧ મણનું થું ?
- ૫) રૂ. ૦૧૧૦નું ૦૧ મણ તો બેડીઆનું થું ?

- ૬) રૂ. ૩૫૥ કળશી તો રૂ. ૩૦૦નું કેટલું ?
 ૭) ૧૦ શેરના ૪ પૈસા તો બેડીઆનું થું ?
 ૮) ૨ પાઇનું વાલ તો રૂ. ૮૦નું કેટલું ?
 ૯) રૂ. ૧)નું ૨૦૦ વાલ તો ૫ તોલાનું થું ?
 ૧૦) પૈસાનું ૦૦૦ શેર તો ૦૧ બેડીઆનું થું ?
 ૧૧) શેરના ૩ પૈસા તો ૫૨૦નું થું ?
 ૧૨) ૫ પૈસાનું ૧૦ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલું ?
 ૧૩) એક પૈસાનું શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
 ૧૪) રૂ. ૧)નું ૦૦૦ મળુ તો કળશીનું થું ?
 ૧૫) રૂ. ૧૯૦૦ ગદિઆણો તો ૩ વાલ ૧૦૦ રતીનું થું ?
 ૧૬) ૬ પાઇનું ૦૧ મળુ તો રૂ. ૨)નું કેટલું ?
 ૧૭) ૫ શેરના રૂ. ૦૧ તો રૂ. ૪)મા કેટલું આવે ?
 ૧૮) ૧૫ શેરના ૩ પૈસા તો ૦૧ બેડીઆનું થું ?
 ૧૯) એક પૈસાના ૩ નંગ તો રૂ. ૧)ના કેટલા નંગ ?
 ૨૦) રૂ. ૪)નાં ૧૨૮ કેળાં તો એક આનાનાં કેટલા ?
 ૨૧) એક પૈસો વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૫) રોકવા તો રૂ. ૧)
 વ્યાજ મેળવવા થું રોકવું ?
 ૨૨) કાચળાના રૂ. ૧૨) તો શેર ૩)નું થું આપવું ?
 ૨૩) ૧૮૦૦૦ શેરના ૫ પૈસા તો ગાલ્લીનું થું ?
 ૨૪) રૂ. ૧૮૦૦૦ માણી તો ૭૦૦ શેરનું થું ?
 ૨૫) પૈસાનું ૦૦૦૦ શેર તો ધડીનું થું ?
 ૨૬) રૂ. ૦)૦૦૦નું ૨૦૦ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલું ?
 ૨૭) ૨૦૦ ગજ ૪ તસુનો રૂ. ૧) તો ૧ પૈસાનું કેટલું ?
 ૨૮) ભારના રૂ. ૨૦૦૦ તો ૧૫ શેરનું થું ?
 ૨૯) એક પૈસામાં ૨ દિવસ તો રૂ. ૧)માં કેટલા દિવસ ?

૩૦) એક માઇસનો ખર્ચ ૨ પૌડ પડે તો ૫ પોક્કનો કેટલો ખર્ચ થશે ?

૩૧) એક પૌડ વજનના ૪ શિશિંગ તો ૦૮ ઔસ વજનનું શું ?

૩૨) રૂ. ૧૧૧ ના ૭૦૦ તાવ તો રીમનું શું ?

૩૩) પૌડ સોનાના ૬ પૌડ પડે તો ૭૦૦ પેનીવેટનું શું પડે ?

૨૫૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

કળશી ને અદીશેરા; બેડીઉં ને પાંચશેરી; માઇલ ને ૧૧ પોક્ક, પૌડ ને દ્રામ (એવ);

ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત.

૧) રૂપીઆ જેટલાજ ઉપઆના.

૨) આના જેટલાજ ઉપ ઉપઆના.

૩) પૌડથી ૩૦૦૦ ગણા ક્ષધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી ૧૬ ગણા રૂપીઆ.

૨) પૈસાથી ૪ ગણા રૂપીઆ

૩) પાઇથી ૬૦ ગણા રૂપીઆ.

મનોયત્ન ૮.

૧) રૂ. ૬૪) બેડીઉં તો ૫ શેરનું શું ?

૨) રૂ. ૨૪) કળશી તો ૨૦૦ શેરનું શું ?

૩) રૂ. ૧૧૨) બેડીઉં તો ૫ શેરનું શું ?

૪) રૂ. ૪૮૦૦ કળશી તો અદીશેરનું શું ?

૫) ૧૫ શેરના રૂ. ૦)૦૦૦૦૦૦ તો બેડીઆનું શું ?

૬) રૂ. ૦)૦૦૦૦૦૦ ૫ શેર તો બેડીઆનું શું ?

૭) રૂ. ૧૭૦૦ કળશી તો ૭૦૦ શેરનું શું ?

૮) રૂ. ૪૮૦ ગુઠો તો એક ચોરસ આનાનું શું ?

- ૯) ૩. ૧)નું ૨૪ મણુ તો ૩ અઢીશેરીનું શું ?
 ૧૦) ૩. ૧૨) ગુઠો તો ૩ ચોરસ આના જમીનનું શું ?
 ૧૧) ૭૫ શેરના ૩ પૈસા તો કળશીનું શું ?
 ૧૨) ૩. ૨૪૫ મણુ તો શેર ૦)નાનું શું ?
 ૧૩) ૧૦ શેરનો ૩. ૦)~ તો ૨૫૦ મણી ૨ મણુનું શું ?
 ૧૪) ૩. ૫૧) બેડીઉં તો ૪૫ મણુનું શું ?
 ૧૫) ૩. ૪૦) ગદિઆણો ૩ ૦)નાનું કેટલું ?
 ૧૬) પૌડ ૧-૧-૪માં ૩ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૩૫૫
 પૌડની મુસાફરીનું શું ખર્ચ થાય ?
 ૧૭) એક ઐસ દવાની શીશીના ૩૫૫ ફાર્મિંગ બેસે તો ૧
 પૌડમાં કેટલા વજનની શીશી આવશે ?
 ૧૮) ૩. ૫૨) ભાર તો ૩. ૦)નામાં કેટલું આવશે ?
 ૧૯) ૩. ૨૪) માણી તો શેર ૧૫૫૫નું શું ?
 ૨૦) ૩. ૩૭૫ ભાર તો ૩૫૫ શેરનું શું ?
 ૨૧) ૩. ૧)નું શેર ૧૫૫૫ ધી મળે તો ૧૨ મણુનું શું ?
 ૨૨) ૩. ૧)નું ૩૫૫ શેર તો ભારનું શું ?
 ૨૩) ૪ માણીના ૩. ૬૪) તો ૭૫ શેરનું શું ?

પ્રકરણ ૫.

૧૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

હજાર ને સેંકડો; ગાંસડી ને રીમ. સેંકડો ને ૧૦ નંગ.

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

- ૧) રૂપિઆથી ૧૦ ગણા દોકડા.
- ૨) આનાથી ૧૦ ગણી અદામ.
- ૩) પૌડથી અમણા શિલિંગ.
- ૪) શિલિંગથી ૬ ગણા પેન્સ.

હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

- ૧) આનાથી અડધા રૂપીઆ ને બમણા આના.
- ૨) પૈસાથી અઢીગણા આના
- ૩) પાછથી પોણા આના અને તેટલી પાછ.
- ૪) શિલિંગથી અડધા પૌંડ.

મનોયત્ન 'દ.

- ૧) રૂ. ૫૫) ગાંસડી કાગળ મળે તો રીમનું શું ?
- ૨) રૂ. ૧૨૥ હજાર તો સેંકડોનો ભાવ શો ?
- ૩) રૂ. ૧)ના ૫ નંગ તો ૫૦ નંગનું શું ?
- ૪) રૂ. ૬૧ રીમ તો ગાંસડીનું શું ?
- ૫) ગાંસડીના રૂ. ૩૫૦૦ તો ૩ રીમનું શું ?
- ૬) રૂ. ૩૦૦ સેંકડો તો હજારનું શું ?
- ૭) રૂ. ૭૨૦ હજાર તો ૧૦૦૦નું શું ?
- ૮) રૂ. ૪૦૦૦ પેનશીલ તો ૩૫ પેનશીલનું શું ?
- ૯) રૂ. ૧૮૦૦ હજાર તો રૂ. ૨)નાં કેટલા નંગ આવે ?
- ૧૦) રૂ. ૦)ના હજાર તો ૬૦ નંગનું શું ?
- ૧૧) રૂ. ૧)ના ૪૫ કેળાં તો ૧૮૦૦ કેળાંનું શું ?
- ૧૨) રૂ. ૧૧ સેંકડો તો રૂ. ૦)નાં કેટલાં ?
- ૧૩) ૧૦૦ ટાંકણીની ૪૦૦ પાછ તો ૨ હજારનું શું ?
- ૧૪) ૧ પત્રાળીની રૂ. ૦)નાર પાછ તો ૫ રૂ.નાં કેટલી આવે?
- ૧૫) રૂ. ૫૦૦ રીમ તો ૨૦૦ ગાંસડીનું શું ?
- ૧૬) એક પૈસાના ૧૦ બમણ તો ૦૧ હજારનું શું ?
- ૧૭) ૨૧ ટાંકણીની ૨ પાછ તો ૮૪૦ ટાંકણીનું શું ?
- ૧૮) રૂ. ૪૦૦ એ સેંકડો તો રૂ. ૫૦૦૦નાં કેટલાં નંગ ?
- ૧૯) ૧ કેળાનો ૧૦૦ પૈસો તો ૧૦૦૦નું શું ?

- ૨૦) ૧ પાછના ૨૧ નંગ તો એ હજારનું થું ?
 ૨૧) ૩. ૨) ૬ કોડી તો ૨૦૦ નંગનું થું ?
 ૨૨) ૩. ૨) ૫૫૫ હજાર તો ૩ ફાત્તાનાં કેટલાં નંગ ?
 ૨૩) ૩. ૨૮) હજાર તો ૩ ૧૧૧૧નાં કેટલાં નંગ ?
 ૨૪) ૨૧૧૧નાં ૬૨૧૧ નંગ તો હજારનો ભાવ શો ?
 ૨૫) ૩. ૨૨૧૧ મણુ તો ૪ શેરનું થું ?
 ૨૬) ૩. ૩૧૧૧ ૧૨ મણુ તો ૧ ધડીનું થું ?
 ૨૭) ૩. ૬૭૧૧નું વર્ષ ૧ માસ ૬ દિવસનું થું ?
 ૨૮) ૩ ૧૫) કળશી તો ૧૧૧ મણુ ૪ શેરનું ?
 ૨૯) ૩. ૨૫૭૧૧ ભાર તો ૨ ધડીનું થું ?
 ૩૦) ૩. ૩૮) ૧ ગાલ્લી તો ૩ મણુનું થું ?
 ૩૧) ૩. ૧૧૫) માં ૨ ગાંસડી કાગળ મળે તો ૨ રીમનું થું ?

૨૪૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ગાલ્લી ને પાચશરી, ભાર ને ૪ શેર; માણી ને ૨ શેર;
 રીમ ને ૨ તાવ,

*ભારે એકમથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપિયાથી રૂ૧ ગણા આના

*૨૪૦ ગુણોત્તરમા	ના	ગુણોત્તરના	૩૦મા	ભાગની	કિંમત
„	„	૧૦ના	„	૨૪મા	„
„	„	૧૨ના	„	૨૦મા	„
„	„	૧૬ના	„	૧૫મા	„
„	„	૨૦ના	„	૧૨મા	„
„	„	૨૪ના	„	૧૦મા	„
„	„	૩૦ના	„	૮મા	„
„	„	૪૮ના	„	૫મા	„

- ૨) રૂપીઆથી રૂ૫ ગણા દોકડા.
- ૩) રૂપીઆથી રૂ૬ ગણી પાછ.
- ૪) પૌડ જેટલાજ પેની.
- ૫) શિલિંગથી રૂ૬ ગણા પેની.

†હલકા એકમપરથી બારે એકમની કિંમત.—

- ૧) આનાથી ૧૫ ગણા રૂપીઆ.
- ૨) પૈસાથી ૩૩૩ ગણા રૂપીઆ.
- ૪) પાઈથી ૧૧ ગણા રૂપીઆ.
- ૪) શિલિંગથી ૧૨ ગણા પૌડ.
- ૫) પેન્સ જેટલાજ પૌડ.

મનોયત્ન ૧૦.

- ૧) રૂ. ૩૭૧ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
- ૨) રૂ. ૭૧ રીમ તો ૪ તાવનું શું ?
- ૩) રૂ. ૦)૩૫નું ૫ શેર તો રૂ. ૪૫)નું કેટલું ?
- ૪) રૂ. ૧૧૧ માણી તો ૨ શેરનું શું ?
- ૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)૮૦ તો ૩૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૬) રૂ. ૧૫૧૧ ગાલ્લી તો ૦૧ મણનું શું ?
- ૭) ૫ શેરના રૂ. ૦)૮૧ તો ગાલ્લીનું શું ?
- ૮) ૩ કાગળનો પૈસો તો રીમનું શું ?
- ૯) રૂ. ૦)૩૧૧ રીમ તો ૮ તાવનું શું ?
- ૧૦) શેરની એક પાઈ તો ગાલ્લીનું શું ?
- ૧૧) ૧ પાછના ૨ કાગળ તો ૪ રીમનું શું ?
- ૧૨) ૨ શેરના ૦)૮૧ તો માણીનું શું ?
- ૧૩) રૂ. ૧૮૧૧ માણી તો ૨ શેરનું શું ?

†રૂ૬૦ અણોતરમા રૂ૬ અણોતરથી ૩૦ ગણી કિંમત.

- ૧૪) રૂ. ૨૮) ગાદલી તો રૂ. ૦૧૧૨૫નું કેટલું ?
 ૧૫) રૂ. ૦)નું ૪ શેર તો ભારનું શું ?
 ૧૬) રૂ. ૫)ના ૩ રીમ તો ૬ તાવનું શું ?
 ૧૭) રૂ. ૦)નું ૧૨ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું શું ?
 ૧૮) ૩ મણનો રૂ. ૧૧ તો ૩ શેરનું શું ?
 ૧૯) ૪ શેરનો એક પૈસો તો ૨ માણીનું શું ?
 ૨૦) રૂ. ૨૧૧ રીમ તો ૨૧૧ પૈસાના કેટલા કાગળ ?
 ૨૧) ૧૧૧ રીમનો રૂ. ૧) તો ૬ તાવનું શું ?
 ૨૨) રૂ. ૫૨૧૧ ગાદલી તો રૂ. ૦૧૧૧૧નું કેટલું ?
 ૨૩) રૂ. ૧)ના ૨૧૧ રીમ તો ૧ ધા ૧ તાવનું શું ?
 ૨૪) રૂ. ૦)નું ૪ શેર તો ભારનું શું ?
 ૨૫) ૪ તાવના રૂ. ૦)ની રીમનું શું ?

૩૨૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

મણ ને નવટાંક; ખાંડી ને ૨૧૧ શેર; કળશી ને ૨ શેર;
 ભાર ને ૩ શેર; બેડીઈ ને ૪ શેર; મૈલ ને પોલ.

*ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત—

૧) રૂપીઆથી ૫ ગણી બદામ.

૨) આનાથી ૫ ગણી વીસવાસી

*૩૨૦ ગુણોત્તરમા	૮ના ગુણોત્તરના	૪૦મા ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	૧૦ના	૩૨મા ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	૧૬ના	૨૦મા ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	૨૦ના	૧૬મા ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	૩૨ના	૧૦મા ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	૪૦ના	૮મા ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	૬૪ના	૫મા ભાગની	કિંમત.

- ૩) પૌડથી પોણા પેની.
૪) શિલિંગથી ૮૩૦ પેની.

+હસકા એકમ પરથી ભારે એકમની કિંમત—

- ૧) આનાથી ૨૦ ગણા રૂપીઆ.
૨) પૈસાથી ૫ ગણા રૂપીઆ.
૩) પાઇથી ૬૦ ગણા રૂપીઆ.
૪) શિલિંગથી ૧૬ ગણા પૌડ.
૫) પેન્સથી ૬ ગણા પૌડ.

મનોયત્ન ૧૧.

- ૧) રૂ. ૩૦) મળુ તો નવટાંકનું થું ?
૨) ૫ રૂપીઆભારના રૂ. ૦)ના તો મળુનું થું ?
૩) રૂ. ૪૫) ખાંડી તો ૨૧૧ શેરનું થું ?
૪) રૂ. ૨૫) કળશી તો ૪ અચ્છેરનું થું ?
૫) રૂ. ૫૫) ભાર તે ૩ શેરનું થું ?
૬) રૂ. ૬૫) બેડીઉં તો ૪ શેરનું થું ?
૭) ૩ પૌડમાં ૧ માઇલ રેલવે બંધાય તો ૧ પોલ રેલવે બાધવાનું ખર્ચ શું થાય ?
૮) રૂ. ૨૧૧ મળુ તો ૫ રૂપીઆભારનું થું ?
૯) ૨૧૧ શેરનો રૂ. ૦)ના તો ખાંડીનું થું ?
૧૦) પોણા પાશેરના ૩૧૧૧ પૈસા તો રૂ. ૬૧નું કેટલું આવે ?
૧૧) નવટાંકનો ૧૧૧ પૈસો તો મળુનું થું ?
૧૨) રૂ. ૦)નાનું ૨૧૧ શેર તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૧૩) રૂ. ૦)નાનું ૩ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મળુનું થું ?

+૬૬૦ ગુણોત્તરમાં ફૈના ગુણોત્તરથી ૪૦ ગણી કિંમત.

,, ,, ફૈના ,, ૩૨ ગણી કિંમત.

- ૧૪) રૂ. ૫) શેર તો પોણા અઠ્ઠેરનું શું ?
 ૧૫) રૂ. પોલ સડક બાંધવાનું ખર્ચ ૧૥૦ પેન્સ થાય તો
 રૂ. માધલ બાંધવાનું શું ખર્ચ થશે ?
 ૧૬) રૂ. ૦)નાનું રૂ. ૩૦૦ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
 ૧૭) ૧૦ શેરના રૂ. ૭૦૦ તો ૧૦ રૂપીઆભારનું શું ?
 ૧૮) અઘોળ એલચીના ૪ આના તો મણનું શું ?
 ૧૯) રૂ. ૨૦) માણી તો ૧૦૦ શેરનું શું ?
 ૨૦) રૂ. ૦)નાનું ૧૦૦ શેર તો માણીનું શું ?
 ૨૧) રૂ. ૦)નાનું ૧૦૦૦ શેર તો ૬ મણનું શું ?
 ૨૨) રૂ. ૧૬૦૦)નું વ્યાજ રૂ. ૨૫) થયું તો રૂ. ૫)નું
 વ્યાજ કેટલું થશે ?
 ૨૩) ૮ વર્ષમાં રૂ. ૪૦૦) બચાવ્યા તો એ લેખે ૮ દિવસમાં
 શું બચાવ્યું હશે ?

પ્રકરણ ૬.

પરચુરણ દાખલા.

- ૧) કુંડીના રૂ. ૪૦૦૦ તો રૂ. ૧૦૦૦૦ કેટલાં નંગ ?
 ૨) રૂ. ૧૮૦૦૦ની ૪ કોડી ટોપી મળે તો રૂ. ૨૦૦૦૦ની કેટલી
 ૩) ૪ કોડીના રૂ. ૧૫ તો ૧૦ નંગનું શું ?
 ૪) બેડીઆના રૂ. ૩૦૦૦ રૂપીઆ તો રૂ. ૪૦૦૦૦ કેટલું ?
 ૫) ૪ મણના રૂ. ૧૦૦૦ તો બેડીઆનું શું ?
 ૬) રૂ. ૧૨૦૦) ૩૨ મણ તો ૧૦૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
 ૭) કળસીના રૂ. ૭૦૦૦ તો ૨ મણનું શું ?
 ૮) રૂ. ૩ મણના રૂ. ૩૦૦૦૦ તો ૧૫ શેરનું શું ?

- ૯) ગજના ૩. રાા તો ૩. બાનું કેટલું ?
- ૧૦) ૩. રા ગજ તો ૩ તસુનું શું ?
- ૧૧) ૩. રડાા તોલો તો ૪ વાલનું શું ?
- ૧૨) ૩ વાલના ૩. રાના તો બાા તોલનું શું ?
- ૧૩) ૩. ડાાનું ૩ ગજ તો ૯ તસુનું શું ?
- ૧૪) ૭ તસુના ૩. બા તો રા ગજ ૨ તસુનું શું ?
- ૧૫) ૩. ૧૨ાા સેંકડો તો ૩. ૧ાાના કેટલાં નંગ ?
- ૧૬) ૩. ૩ડાા હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?
- ૧૭) ૧૨૫ નંગના ૩. ફાગ તો હજારનું શું ?
- ૧૮) ૩. ફાના ૨૫ નંગ તો ૨ સેકડાનું શું ?
- ૧૯) ૩. બાના ૨૫ નંગ તો રા રૂપીઆના કેટલા નંગ ?
- ૨૦) ૩. ૧ાાનું ૨ શેર તો બા શેરનું શું ?
- ૨૧) ૩. ડાા શેર તો નવટાંકનું શું ?
- ૨૨) ૩. ડાા શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
- ૨૩) ૩. બાા એકર તો ૫ ગુંઠાનું શું ?
- ૨૪) ૫ ગુંઠાના ૧૫ રૂપીઆ તો એકરનું શું ?
- ૨૫) ૩. ૧૦) બાર તો ૩. ૧ાનું કેટલું ?
- ૨૬) ૩. ૧ા ડઝન તો ૩. ૦)નાં કેટલાં નંગ ?
- ૨૭) ૩. રાા માણી તો ૩. બાાનું કેટલું ?
- ૨૮) બારના ૨૫ા રૂપીઆ તો ૩ મણનું શું ?
- ૨૯) ૩. બાા બાર તો ૩ બાાનાનું કેટલું ?
- ૩૦) ૩. ડાા મણ તો ૩. બાાનું કેટલું ?
- ૩૧) ૩ા બારના ૯૮ રૂપીઆ તો ૩ ૧ાાનું કેટલું ?
- ૩૨) ૨ ડઝનના ૩. બાા તો ૩, ૦)નાં કેટલાં નંગ ?
- ૩૩) ૩. ડાા પુટ તો ૧ા ઈંચનું શું ?
- ૩૪) ૫ પુટ ૪ ઈંચના ૩ આના તો ૮ ઈંચનું શું ?

- ૬૦) ૩૥૥ તોલાના ૩. ૨૨૥ તો ૭૥ વાલનું શું ?
 ૬૧) ૩. ૧૥૥ના ૮ નંગ તો ૩. ૦)જ્ઞાના કેટલા નંગ ?
 ૬૨) ૩. ૦)જ્ઞા મણુ તો ૨૥ શેરનું શું ?
 ૬૩) ૭૥ શુંકાના ૩. ૬૥૥ તો એકરનું શું ?
 ૬૪) ૩ વાલના ૩. ૦)ના તો તોલાનું શું ?
 ૬૫) ૩. ૪૥૥ મણુ ખાંડ તો ૫ શેરનું શું ?
 ૬૬) ૧૥૥ પૈસાનું નવટાક તો ૩. ૦) નાનું કેટલું ?
 ૬૭) ૩ અધોળનો ૩. ૦)૦૥૥ તો ૩ શેરનું શું ?
 ૬૮) ૩. ૩૥૥ શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
 ૬૯) ૩. ૨૥ માસો તો રતીનું શું ?
 ૭૦) નવટાકનો ૩. ૦)ના તો શેરનું શું ?
 ૭૧) ૩. ૩૥૥ શેર તો શેર ૦)નું શું ?
 ૭૨) શેરના ૩. ૦)ના તો શેર ૧૥નું શું બેસે ?
 ૭૩) માસાનો ૩. ૦૥ તો ૨૥ રતીનું શું ?
 ૭૪) ૩. ૦)નું શેર કાપરેલ તો શેર ૨૥નું શું ?
 ૭૫) ૩. ૦)નાની નવટાક ચારોળી તો ૨૥ શેરનું શું ?
 ૭૬) પાયલીના ૩. ૦)ના તો ટીપરીનું શું ?
 ૭૭) ૩. ૨૥૥ મણુ તો ૫ શેરનું શું ?
 ૭૮) ૩. ૦)ના શેર ૭૩ તો ૬ અધોળનું શું ?
 ૭૯) ૩. ૦)જ્ઞાની શેર શેવ તો શેર ૦૥નું શું ?
 ૮૦) ૦)નાની નવટાક બદામ તો ૨૥ શેરનું શું ?
 ૮૧) ૨ અધોળના ૩. ૦)ના તો ૨૥ શેરનું શું ?
 ૮૨) ૧૥૥ શેર દુધનો ૩. ૦)ના તો દોઢ પાઈનું કેટલું ?
 ૮૩) દોઢ પાશેરની ૪ પાઈ તો ૪ આનાનું કેટલું ?
 ૮૪) ૩. ૦)જ્ઞા પાયલી ચોખ્ખા મળે તો ૨ પાયલી ૨ ટીપરીનું શું ?

- ૮૫) ૩. ૦)નું મણુ તો ૩૥૥ પૈસાનું કેટલું ?
- ૮૬) ફર્લિંગ મુસાફરીની ૧૥૥ પેન્સ તો ૨૥૥ માઇલનું શું બેસે ?
- ૮૭) ૨૥૥ ફર્લિંગની મુસાફરી ૨ શિલિંગમાં થાય તો ૧૥ માઇલની મુસાફરીનું શું બેસે ?
- ૮૮) મણુ વેગણુના ૩. ૧૥૥ તો ૩. ૨)૥૥માં કેટલા આવશે ?
- ૮૯) નવટાંકના ૩. ૦૥૥ તો ૩. ૨)૦૥માં કેટલું આવે ?
- ૯૦) ૩૥૥ પૈસાનુ ૫ શેર મળે તો ૩. ૦૥૥નું કેટલું આવે ?
- ૯૧) મણુનો ૩. ૦) ૦૥૥ તો ૩. ૧૥૥માં કેટલા આવે ?
- ૯૨) ૫ પૌલ જમીનનો ૧ પૌડ બેસે તો ૩૩નું શું બેસે ?
- ૯૩) પૌડ સોનાના ૩૥૥ પૌડ ૫ડે તો ૧૥૥ ઔસનું શું ?
- ૯૪) ૧૥૥ ઔસ દવાનો ૧૥૥ શિલિંગ બેસે ૨૥૥ પૌડમાં કેટલી દવા આવશે ?
- ૯૫) ૩. ૧૮૥૥ એ માણી વાલ મળે તો મણુ ૧૥૥નું શું ?
- ૯૬) ૩. ૧૩૨)એ ભાર તો ૪૥૥ મણુનું ?
- ૯૭) ૩. ૨૫૥૥એ તોલો સોનું તો ૧ વાલ ૧ રતીનું શું ?
- ૯૮) ૩. ૫૭૥૥એ બેડીઉં તો ૬ મણુનું ?
- ૯૯) ૩. ૧૫૥૥ને હજાર તો ૧૨૫ નંગનું ?
- ૧૦૦) ૩. ૧૥૥ શેર તો અધોળનું શું ?
- ૧૦૧) ૩. ૪૥૥ મણુ તો ૨૥૥ શેરનુ શું ?
- ૧૦૨) ૩. ૦)નું શેર તો અધોળનું શું ?
- ૧૦૩) ૩. ૧૫) કળશી તો ૪ મણુનું શું ?
- ૧૦૪) ૫ પૈસાનું વાલ તો ગદિઆણુનું શું ?
- ૧૦૫) ૩. ૧૨૥૥ ગદિઆણુ તો વાલનું શું ?
- ૧૦૬) ૨૥૥ શેરના ૩. ૦૥૥ તો મણુનું શું ?
- ૧૦૭) ૩. ૦૥૥ વાલ તો ૦૥૥ તોલનું શું ?
- ૧૦૮) ૩. ૧૥૥૥મણુ તો ૨૥૥ શેરનું શું ?

- ૧૦૯) ૩. ૧) નું ૧૥ મણુ તો ભારનું શું ?
 ૧૧૦) ૧૧ મણુ ફેરીનો ૩ ૧) તો ૨૥ કળશીનું શું ?
 ૧૧૧) ૩ ૧૧ નો ૦૥૬ ફેરો તો પાયલીનું શું ?
 ૧૧૨) એક આનાનુ ૨૥ શેર તો ૨૥ મણુનું શું ?
 ૧૧૩) શેરના ૩ આના તો શેર ૦) = નું શું ?
 ૧૧૪) એક આનાનું ૧૨ શેર તો ૦૥૬ શેરનું શું ?
 ૧૧૫) ૩. ૨૥ = ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
 ૧૧૬) ૩. ૦) ના નું એક અધોળ તો ૨૧ શેરનું શું ?
 ૧૧૭) ૩. ૩૥ = મણુ તો ૫ શેરનું શું ?
 ૧૧૮) ૩. ૧૫૥ કળશી તો ૨૥ મણુનું શું ?
 ૧૧૯) ૩. ૦૥ = નું વાલ તો ૧૧ તોલાનું શું ?
 ૧૨૦) ૨૥ ગદિઆણાના ૩. ૪૦) તો ૩. ૧૥ નું કેટલું આવે ?
 ૧૨૧) ૩ ૧) ની ૩ શેર બરશી તો ૩. ૦૥ ની કેટલી ?
 ૧૨૨) ૩. ૦) નું ૨૥ શેર તો અધોળનું શું ?
 ૧૨૩) શેર ૦) નો ૩. ૦) નો સવાપાંચશેરનું શું ?
 ૧૨૪) ૨૧ શેરનો એક પૈસો તો ૧૩૥ શેરનું શું ?
 ૧૨૫) ૩. ૦) નું ૧૦૥ શેર તો ૩. ૦૥ નું કેટલું ?
 ૧૨૬) ૩. ૦) નાનું ૬૧ શેર તો મણુનું શું ?
 ૧૨૭) ૭૥ શેરનો એક પૈસો ૭૥ મણુનું શું ?
 ૧૨૮) મણુના ૩. ૧૥ ના તો કળશીનું શું ?
 ૧૨૯) ૭ પૈસાનું વાલ તો ૦૥ ગદિઆણો ૪ વાલનું શું ?
 ૧૩૦) મણુના ૩. ૧૥ ના તો કળશીનો ભાવ શો ?
 ૧૩૧) ૩ ૧૥ = મણુ તો ૩ ૦૥ નાનું કેટલું ?
 ૧૩૨) ૩. ૦) ના અધોળ તો ૧૧ શેરનું શું ?
 ૧૩૩) ૨૥ શેરના ૧૨૥ પૈસા તો ૧૥ મણુનું શું ?
 ૧૩૪) ૩. ૦) નાનું અધોળ તો ૩. ૧૥ નું કેટલું ?

- ૧૩૫) અધોળનો ૩. ૦)ના તો ૩. ૦ા ૦ાનું કેટલું ?
 ૧૩૬) ૩. ૧૭ા= કળશી તો ૩. ૧)ના ૧ા પાછનું કેટલું ?
 ૧૩૭) ૧ા મણના ૩. ૧ાઝાા તો ખાંડીનું શું ?
 ૧૩૮) ૩. ૪૨)નું વર્ષ તો ૦ાા માસનું શું ?
 ૧૩૯) ૨ મણના ૩. ૨)ઝા તો બેડીઆનું શું ?
 ૧૪૦) ૩. ૧૧ા મહીનો તો ૩. ૨ાઝમાં કેટલા દિવસ ?
 ૧૪૧) ૧ા મણના ૩. ૨ા તો ભારનું શું ?
 ૧૪૨) ૪ા તમુના ૩. ૦ાના તો ૩ ગજનું શું ?
 ૧૪૩) ૩. ૩૬ાા= તોલો તો ૨ વાલનું શું ?
 ૧૪૪) ૩. ૩૫) સેંકડો ૩. ૨)ઝના કેટલાં નંગ ?
 ૧૪૫) ૩. ૪૩ાા હજાર તો ૬૨ા નંગનું શું ?
 ૧૪૬) ૦ાા ડઝનના ૩. ૦)ઝ તો ઓસનું શું ?
 ૧૪૭) ૩. ૧૨ા સેંકડો તો ૩. ૦ાઝના કેટલા નંગ ?
 ૧૪૮) ૩. ૫૦નું ૩૨ મણ તો ૨ મણનું શું ?
 ૧૪૯) ૩. ૧૮ાા ભાર તો ૨૪ અઢીશેરનું શું ?
 ૧૫૦) ૩. ૪૫)નું વર્ષ તો ૩ ૨ાાઝમાં કેટલી મુદત ?
 ૧૫૧) ૩. ૨૪ા તોલો ૬ રતીનું શું ?
 ૧૫૨) ૧ા મણના ૩. ૨ાઝ તો ભારનું શું ?
 ૧૫૩) ૩. ૪ા મણ તો ૧ા શેરનું શું ?
 ૧૫૪) ૩. ૬૪ા= બેડીઈં તો મણનું શું ?
 ૧૫૫) ૩. ૫૯ાા બેડીઈં તો મણનું શું ?
 ૧૫૬) વાલના ૩. ૦ાના તો તોલાનું શું ?
 ૧૫૭) ૩. ૦ાનું વાલ તો ૧ ગદિઆણાનું શું ?
 ૧૫૮) ૩. ૧૧ા કળશી તો ૪ા મણનું શું ?
 ૧૫૯) ૦ા મણની દળામણી ૭ પૈસા તો કળશીનું શું ?
 ૧૬૦) ૩. ૫૨ા= બેડીઈં તો ૨ બેડીઆ ૪ મણનું શું ?

- ૧૬૧) રૂ. ૨૦૦ મળુ તો ૩૦૦ શેરનું થું ?
 ૧૬૨) રૂ. ૨૧૦૦ મળુ તો ૧૧૦ શેરનું થું ?
 ૧૬૩) રૂ. ૨૧૦૦ બેડીઉં તો ૨૦૦ બેડીઆ ૫ મળુનું થું ?
 ૧૬૪) તોલાના રૂ. ૦.૦૦૦૦૦૦ તો ૦.૦૦૦૦૦૦૦ ગદિઆઓ ૨ વાલનું થું ?
 ૧૬૫) ૨૦૦ શેરના ૭૦૦ પૈસા તો ૨૦૦ મળુનું થું ?
 ૧૬૬) રૂ. ૦.૦૦૦૦૦૦ નું મળુ તો બેડીઆનું થું ?
 ૧૬૭) ૨ વાલનો રૂ. ૧) તો ૩ તોલાનું થું ?
 ૧૬૮) રૂ. ૦.૦૦૦ મળુ મીઠું તો રૂ. ૬) નું કેટલું ?
 ૧૬૯) એક આનાનું ૩૦૦ વાલ તો ૧૨૦ તોલાનું થું ?
 ૧૭૦) રૂ. ૧૮૦૦ શેર તો ૧૦ રૂપીઆભારનું થું ?
 ૧૭૧) રૂ. ૦.૦૦૦૦ નું ૧૦ શેર તો ૩૦૦ મળુનું થું ?
 ૧૭૨) રૂ. ૨૦૦૦ મહીનો ૧૨ દિવસનું થું આપવું ?
 ૧૭૩) કોડીના રૂ. ૨૮૦૦૦ તો ૪ નગનું થું ?
 ૧૭૪) રૂ. ૧૬૦૦ બાડી રૂ. ૫૦૦૦ માં કેટલું આવશે ?
 ૧૭૫) ૩૫ વળીના રૂ. ૧૦૦૦ તો કોડીનો ભાવ શો ?
 ૧૭૬) રૂ. ૧)ની ૩ કોડી તો ૯ નગનું થું ?
 ૧૭૭) રૂ. ૧૦૦૦ ઓસ તો ૨ ઓસ ૪ ડઝનનું થું ?
 ૧૭૮) રૂ. ૨૬૦૦૦ સેંકડો તો કોડીનું થું ?
 ૧૭૯) રૂ. ૩૬૦૦૦ નું એકર તો રૂ. ૪૦૦૦૦૦૦ કેટલું ?
 ૧૮૦) વીધાના રૂ. ૩૪૦ તો રૂ. ૧૨૦૦૦૦૦ માં કેટલું આવે ?
 ૧૮૧) રૂ. ૧) નું ૧૦૦૦ વાર તો ૫૦૦ ગજનું થું ?
 ૧૮૨) રૂ. ૪૦૦ એ વાર તો રૂ. ૫૦૦ નું કેટલું ?
 ૧૮૩) ૬ વારનો રૂ. ૧) તો ૨૪૦૦૦ ગજનું થું ?
 ૧૮૪) ગજના રૂ. ૧૦૦ તો રૂ. ૫૨) નામાં કેટલું આવે ?
 ૧૮૫) રૂ. ૧) નું ૯ ગજ તો રૂ. ૧૦૦૦ નું કેટલું આવે ?
 ૧૮૬) ૫૦૦ ગજનો રૂ. ૧) તો ૮૦૦ વારનું થું ?

- ૧૮૭) રૂ. ૧૫૦) નું ૩ ટકા લેખે ૧૧૧ વર્ષનું વ્યાજ શું ?
 ૧૮૮) રૂ. ૨૫૦૦ ગજ તો ૧૧૧ વાર ૬ તસુનું શું ?
 ૧૮૯) રૂ. ૩૨૦૦ ૧ પાછનું તોલો તો ૧૧૧ ગદિ. ૩૧૧ વાલ
 ૦૧૧ સ્તીનું શું ?
 ૧૯૦) ખાંડીના રૂ. ૩૭૧ તો રૂ. ૦)નું કેટલું આવે ?
 ૧૯૧) રૂ. ૨૦૦૦ ૩૭૧ મણ તો રૂ. ૬૧૧નું કેટલું ?
 ૧૯૨) હમરના રૂ. ૪૧૧ તો ૬૩ નંગનું શું ?
 ૧૯૩) રૂ. ૧૨૧ સેંકડો તો રૂ. ૧૧૧નાં કેટલાં નંગ ?
 ૧૯૪) રૂ. ૪૦)નું ૩૧૧ વર્ષનું વ્યાજ રૂ. ૨૮) થયું તો દર કેટલો ?
 ૧૯૫) ૨૫૦૦ નળીઆના રૂ. ૬૧ તો સેંકડાનો ભાવ શો ?
 ૧૯૬) રૂ. ૧૭૧ મણ તો શેર ૧૩૧૧નું શું ?
 ૧૯૭) રૂ. ૯૩૧૧ સેંકડો તો ૧૫૨૦ નંગનું શું ?
 ૧૯૮) રૂ. ૨૫૧ ગજ તો ૭ ગજ ૨૧ તસુનું શું ?
 ૧૯૯) ગજના રૂ. ૪૧૧ તો રૂ. ૦)નું કેટલું ?
 ૨૦૦) રોજના રૂ. ૦) ૧ પાછ તો વર્ષનું શું ?
 ૨૦૧) રૂ. ૦)નું ૧૧૧ વાલ તો ૨૧ તોલાનું શું ?
 ૨૦૨) રૂ. ૩૧૧૧૧ ૦૧ મણ ૯૧ શેર તો ૪૧૧ શેરનું શું ?
 ૨૦૩) ૩૧ શેરના રૂ. ૧૧ ૧૧૧ તો ૬ શેરનું શું ?
 ૨૦૪) રૂ. ૨૭૧ ૧૧૧ મણ તો રૂ. ૦)નું કેટલું આવે ?
 ૨૦૫) ૧૧ શેરના રૂ. ૦)ના તો ૧ મણ ૦) શેરનું શું ?
 ૨૦૬) વર્ષના રૂ. ૧૪૬૧ તો રૂ. ૩)૦૧૧માં કેટલા દિવસ ?
 ૨૦૭) રૂ. ૨૩૧૧ મણ તો રૂ. ૨૧૧માં કેટલું આવે ?
 ૨૦૮) રૂ. ૦)નું ૩ તસુ તો ૪૧૧ વારનું શું ?
 ૨૦૯) ૧ મણના રૂ. ૧૭૧ તો રૂ. ૦)ના નું કેટલું ?
 ૨૧૦) રૂ. ૧૫) ગાજી તો રૂ. ૦)ના નું કેટલું ?
 ૨૧૧) તોલાનો રૂ. ૧૧ તો ૧૧૧ વાલ ૧૧૧ સ્તીનું શું ?

- ૨૧૨) ૦૧ મણુના ૩. ૫) તો અધોળનું શું ?
- ૨૧૩) ૬ પૈસાનું શેર ૩૦ તો ૧૦ પૈસાનું કેટલું ?
- ૨૧૪) ૩. ૨૧) મણુ તો ૩. ૪૧૧૧ નું કેટલું ?
- ૨૧૫) ૩૧૧ મણુના ૩. ૩૧૦૧ તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
- ૨૧૬) ૩. ૯) માં ૧૨ દિવસ તો મહીનાનું શું ?
- ૨૧૭) ૩. ૧૧૧૧ મણુ તો ૧૧ ખાંડી ૩ મણુનું શું ?
- ૨૧૮) ૩. ૭૫) વર્ષ તો ૩ માસ ૧૨ દિવસનું શું ?
- ૨૧૯) ખાંડીના ૩૧. ૧૮૧૧ તો ૩. ૦) ના નું કેટલું ?
- ૨૨૦) મણુના ૩૧. ૧૧૧૧ તો ૨ શેરનું શું ?
- ૨૨૧) ૩. ૨૦૧ નુ ૩૩૧૧ મણુ તો ૩. ૬૧૧૧ નું કેટલું ?
- ૨૨૨) ૩ તસુના ૩.) તો ૨૧ ગજનું શું ?
- ૨૨૩) ૩. ૨૫૧૧ વાર તો ૩ ૩) નું કેટલું ?
- ૨૨૪) ૩. ૩૧૧૧ મણુ તો ૩. ૦૧૧૧નું કેટલું આવે ?
- ૨૨૫) મહીનાના ૩. ૬૧૧૧ તો ૫ દિવસનું શું ?
- ૨૨૬) ૩. ૨૬૧ મહીનો તો ૧૦ દિવસનું શું ?
- ૨૨૭) ૩. ૧) નુ ૧૧૧૧ શેર તો ૩. ૦) નું કેટલું આવે ?
- ૨૨૮) ૩. ૧) નું ૧૧૧ શેર તો ૭૧ રૂપીઆભારનું શું ?
- ૨૨૯) ૩. ૩૧૧૧ ગાદલી તો કળશીનું શું ?
- ૨૩૦) એક પૈસાની ૩ સ્ટીલ : મળે તો ૩. ૫) માં કેટલી સ્ટીલ આવે ?
- ૨૩૧) ૩. ૪૬૧૧ વીંધુ તો ૩. ૧૮૧૧નું કેટલું આવે ?
- ૨૩૨) ૩. ૧૧૧૧૧૧ ૨૫ નંગ તો કેડીનું શું ?
- ૨૩૩) ૩. ૩૧૧ ગજ તો ૩૧૧ ગજ ૩ તસુનું શું ?
- ૨૩૪) ૩. ૨૫૧૧ ભાર તો ૭ મણુ ૫ શેરનું શું ?
- ૨૩૫) ૩. ૩૧૧૧૧ મહીનો તો ૩. ૬૧૧૧ માં કેટલા દિવસ ?
- ૨૩૬) ૩. ૨૩૧૧ હજાર તો ૨૩૫૦૦ નંગનું શું ?

- ૨૩૭) રૂ. ૦)ના ૨૦ નંગ તો ૨૫૦૦ નંગનું શું ?
 ૨૩૮) રૂ. ૧૬)ના ૨ હજાર તો રૂ. ૦)ના કેટલાં નંગ ?
 ૨૩૯) પાંચના ૨૦ નંગ તો બે હજારનું શું ?
 ૨૪૦) હજારના રૂ. ૩૭૫ તો રૂ. ૦)ના કેટલાં નંગ ?
 ૨૪૧) રૂ. ૧૧)ના ૧૨૫ નંગ તો સેંકડાનું શું ?
 ૨૪૨) ૩ શેરનો રૂ. ૦)ના તો ૧૧ કળશીનું શું ?
 ૨૪૩) રૂ. ૨૫૦ ગજ તો ૮ તસુનું શું ?
 ૨૪૪) ૪૫ નંગના રૂ. ૧)ના તો સેંકડાનું શું ?
 ૨૪૫) રૂ. ૧૧) સેંકડો તો રૂ. ૧) ના કેટલાં નંગ ?
 ૨૪૬) રૂ. ૨૦ સેંકડો તો રૂ. ૧૦ના કેટલાં નંગ ?
 ૨૪૭) ૦)ના શેરના રૂ. ૦)ના તો રૂ. ૭૫નું કેટલું ?
 ૨૪૮) રૂ. ૧૦)ના ૮૫ નંગ તો સેંકડાનું શું ?
 ૨૪૯) ૬૦ નંગનો રૂ. ૧૦ તો સેંકડાનું શું ?
 ૨૫૦) રૂ. ૧૦)ના ૪૫ નંગ તો હજારનું શું ?
 ૨૫૧) પાંચનું ૨૦ શેર તો ૦) ગાદી ૫ મથુનું શું ?
 ૨૫૨) રૂ. ૦)ના ૧૨૦ નંગ તો ૪ નંગનું શું ?
 ૨૫૩) ૧૦ ગજના રૂ. ૦)ના તો રૂ. ૨૦)ના કેટલું આવે ?
 ૨૫૪) રૂ. ૫૦ કોડી તો હજારનું શું ?
 ૨૫૫) રૂ. ૨૪ ખાંડી તો ૧૦૦ મથુ ૫ શેરનું શું ?
 ૨૫૬) રૂ. ૦)નાનું શેર તો ગાદીનું શું ?
 ૨૫૭) ૫ દિવસના રૂ. ૦)ના તો ૨ મહીના ૨ દિવસનું શું ?
 ૨૫૮) રૂ. ૦)નું ૬૦ શેર તો ૧૦૦ મથુનું શું ?
 ૨૫૯) રૂ. ૦)ના વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૧૦) રોકવા તો રૂ.
 ૫૦) વ્યાજ મેળવવા શું રોકવું ?
 ૨૬૦) એક રૂપિયા ૫ પાંચ કર-ભરવો પડે તો રૂ. ૭૦ કર
 કેટલાની આવક હોય તો ભરવો પડે ?

- ૨૬૧) ૩. ૨ા મણુ દૂધ મળે તો ૧ા મણુ ૫ શેરનું શું ?
- ૨૬૨) ખાંડ ૩. ૦)ના શેર મળે છે તો ૩. ૨ાનામાં કેટલી આવશે ?
- ૨૬૩) એક રૂપીએ ૩. ૦)ના કર ભરવો પડે છે એ લેખે મારે ૩. ૨૦ાા કર ભરવો પડે છે સારે મારી ચોકખી આવક કેટલી ?
- ૨૬૪) ૩. ૨૧ા ખાંડી તો ૨૫ શેરનું શું ?
- ૨૬૫) એકરના ૩. ૨૪૫) તો ૧ા ગુઠાનું શું ?
- ૨૬૬) ૨૦૦ નાળિયેરના ૩. ૬ા તો ૩. ૨ાનાનાં કેટલાં ?
- ૨૬૭) ૩. ૧૧ા કાથળો તો ૬ા શેરનું શું ?
- ૨૬૮) ૩. ૧૩૬) ભાર તો ૦ાા મણુનું શું ?
- ૨૬૯) ૫ ટકા લેખે ૩. ૪૨૦)નું દોઢ વર્ષનું વ્યાજ શું ?
- ૨૭૦) ૩. ૨ા માં ૧ા ગુઠો જમીન ખેડાય તો એકરનું શું ?
- ૨૭૧) ૬ા નંગના ૩. ૦ા તો સેંકડાનું શું ?
- ૨૭૨) ૩. ૦ાનું ૬ા શેર તો કાથળાનું શું ?
- ૨૭૩) ૧ા મણુના ૩. ૨ા તો ૨ ભારનું શું ?
- ૨૭૪) ૩. ૨ાના નું ૧ા ગજ તો ૨ ગજનું શું ?
- ૨૭૫) ૫ શેરના ૩. ૦) તો બેડીઆનું શું ?
- ૨૭૬) ૩. ૦)નું ૨ા શેર તો કળશીનું શું ?
- ૨૭૭) ૩. ૦ાનું ૫ શેર તો બેડીઆનો ભાવ શો ?
- ૨૭૮) ૨ા શેરના ૩. ૦)ના તો કળશીનું શું ?
- ૨૭૯) ૩. ૨૩ાા બેડીઉં તો ૧૫ શેરનું શું ?
- ૨૮૦) ૩. ૧)નાનું ૭ા શેર તો ૩. ૭૦)નું કેટલું ?
- ૨૮૧) ૨ા શેરનો ૩ા પૈસા તો ૧૬ મણુનું શું ?
- ૨૮૨) ૪ પૈસાનું ૧ા શેર તો ૩. ૧ા નું કેટલું ?
- ૨૮૩) ૫ શેરની ૬ પાઈ તો ૨ કળશીનું શું ?

પર

- ૨૮૪) ૧૧ શેરના ૩૫૫ પૈસા તો ૮ મણનું શું ?
- ૨૮૫) ટીપરીની ૨ પાછ તો ફરાનું શું ?
- ૨૮૬) એકરના ૩. ૨૫૬) તો ૨૫ ચોરસ આનાનું શું ?
- ૨૮૭) ૩. ૨૪ ફરો તો ૩ શેર ૧ ટીપરીનું શું ?
- ૨૮૮) એક આનાનું ૧૫ શેર તો ૧૫ ગાલ્લી ૩ મણનું શું ?
- ૨૮૯) ૩. ૭૨) ભાર તો ૩. ૦૦૫નું કેટલું આવે ?
- ૨૯૦) ૪૨, ૪૪, ૪૮, ૫૦, સાદા તોલે ૩૨ મણ પાકાના કાચા મણ કેટલા ?
- ૨૯૧) ૩. ૩૭૫ ખાંડી તો શેર ૩)નું શું ?
- ૨૯૨) ૭૫ પેન્સનું ૨૨૫ ઝેન તો ૧ ટ્રોય પૌન્ડનું શું ?
- ૨૯૩) ૩. ૨૭૫ ફરો તો ૦૧ શેરનું શું ?
- ૨૯૪) ૩. ૦)નું ૦૧ શેર તો ફરાનું શું ?
- ૨૯૫) ૩. ૬૦) ભાર તો ૪ શેરનું શું ?
- ૨૯૬) ૩. ૭૬૫૫૫ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
- ૨૯૭) ૨ પૈસાના ૪ તાવ તો ૩. ૭૫૫૫ કેટલા ?
- ૨૯૮) ૫ શેરના ૩ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
- ૨૯૯) ૩. ૦૫૫નું ૫ શેર તો ૧૫૫ ખાંડીનું શું ?
- ૩૦૦) ૨ પાછનું ૫ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
- ૩૦૧) ૩. ૩૫૫ રીમ તો ૨૫૫ રીમ ૨ તાવનું શું ?
- ૩૦૨) ૩. ૦)નું ૫ શેર તો ૧૫ કળશી ૨૫ મણનું શું ?
- ૩૦૩) ૨૪ શેર પાકાના ૪૨, ૪૪, ૪૫, ૪૮, અને સાદા તોલે કાચા શેર કેટલા ?
- ૩૦૪) ૧ આનાનું ૩ શેર તો ૪૫ માણીનું શું ?
- ૩૦૫) ૩. ૫૨૫ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
- ૩૦૬) ૩. ૪૫ નું વર્ષ તો ૧૫ માસ ૧૫ દિવસનું શું ?
- ૩૦૭) મણે ૨, ૨૫, ૨૫, ૩, ૩ અને ૪ શેર બારદાન કાપતાં ૨૪ મણનું બાકી કેટલું તોલ રહેશે ?

- ૩૦૮) ૫ શેરની ૨ પાછ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
- ૩૦૯) રૂ. ૪૫) ભાર તો ૪ શેરનું થું ?
- ૩૧૦) ભારના રૂ. ૩૭૫ તો રૂ. ૦.૫૦નું કેટલું ?
- ૩૧૧) ૩ શેરનો રૂ. ૦) તો રૂ. ૧૫)નું કેટલું ?
- ૩૧૨) રીમના રૂ. ૫) તો ૫ તાવનું થું ?
- ૩૧૩) ૫ શેરના રૂ. ૦.૫૦ તો ગાલ્લીનું થું ?
- ૩૧૪) રૂ. ૭૨૦ ભાર તો રાા મણનું થું ?
- ૩૧૫) ૪૨ તોલે ૨૧ મણનું, ૪૪ તોલે ૫૫ મણનું, ૪૫ તોલે ૬૭૫ મણનું, ૪૮ તોલે ૮૪ મણનું અને ૬૦ તોલે ૧૫ મણ કાચાનું પાકું કેટલું ?
- ૩૧૬) રૂ. ૬૦ સેકડો તો ૧૦ નંગનું થું ?
- ૩૧૭) ૭૫ પૌંડમાં એક પોંડ આવે તો ૧ પેનીવેટનું થું બેસે ?
- ૩૧૮) રૂ. ૭૫ રીમ તો ૨ તાવનું થું ?
- ૩૧૯) રૂ. ૧)ના ૨ રીમ તો ૧૦ ધાનું થું ?
- ૩૨૦) રૂ. ૭૫ મણ તો શેર ૦)નું થું ?
- ૩૨૧) ૨ અધોળના રૂ. ૦)૫૦ તો મણનું થું ?
- ૩૨૨) ૭ આનાનું રાા શેર તો ખાંડીનું થું ?
- ૩૨૩) ૨ શેરનો રૂ. ૦)૦૦૦ તો કળશીનું થું ?
- ૩૨૪) ૩ શેરના રૂ. ૦.૦૦૦ તો ભારનું થું ?
- ૩૨૫) નવટાંકના ૪ પૈસા તો મણનું થું ?
- ૩૨૬) ૦૦ પાશેરની ૧ પાછ તો ૫ શેરનું થું ?
- ૩૨૭) રૂ. ૦)૫૦ નવટાંક તો મણનું થું ?
- ૩૨૮) રૂ. ૨૫) મણ તો રૂ. ૦.૫૦નું કેટલું આવે ?
- ૩૨૯) રૂ. ૦)૦૦૦ અધોળ તો અધમણનું થું આપવું ?
- ૩૩૦) રૂ. ૧૫નું ૦૦ મણ તો રાા રૂપીઆભારનું થું ?
- ૩૩૧) રૂ. ૦)૫૦નું શેર આવે તો રૂ. ૨૫)માં કેટલું આવે ?

- ૩૩૨) પૈસાનું નવટાંક તો મળ્યુંનું થું ?
 ૩૩૩) ૩. ૩૫૫ સેંકડો તો હજારનું થું ?
 ૩૩૪) ૧૫ શેરનો ૩. ૦)૦૫૫ તો ૦૫ ખાંડીનું થું ?
 ૩૩૫) ૩. ૦૫૫ની ૧૦૦ પેન તો ૧૦ પેનનું થું ?
 ૩૩૬) ૩. ૧૫ નું શેર ૧૫ તો ૩. ૦) નું કેટલું ?
 ૩૩૭) ૩. ૧૫૫ના ૧૦૦ કેળાં મળે તો ૨૩૦ કેળાંનું થું ?
 ૩૩૮) ૩. ૬૫૫ ગાલ્લી તો ૪૫૫ મળ્યુંનું થું ?
 ૩૩૯) સેંકડાના ૩. ૩) ન તો ૩ ૧૫૫ ના કેટલાં નંગ ?
 ૩૪૦) ૮૦ નંગના ૩ ૩૫૫ તો સેંકડાનું થું ?
 ૩૪૧) એક ટોપીના ૩ ૦૫૫ પડે તો ૩. ૬૫૫માં કેટલી ટોપીઓ આવે ?
 ૩૪૨) ૧૫ શેરનો ૩. ૦) ન તો ૩. ૨૫૫નું કેટલું ?
 ૩૪૩) શેર ૩) નો એક આનો તો ખાંડીનું થું ?
 ૩૪૪) ૩. ૩૬૫ માણી તો ૮ શેરનું થું ?
 ૩૪૫) ૧૫ દિવસના ૩. ૦) ના તો વર્ષ નું થું ?
 ૩૪૬) ૬ શેરનો ૩. ૦) ન તો ૩. ૧૫૫નું કેટલું ?
 ૩૪૭) ૧૫ શેર દુધનો ૩ ૦) ન તો ૩. ૩૦ નું કેટલું ?
 ૩૪૮) ૮ મળ્યુના ૩. ૨૫) તો ૧ શેરનું થું ?
 ૩૪૯) ગાલ્લીના ૩. ૪૦) તો ૩. ૦) નાં કેટલું આવે ?
 ૩૫૦) ૩. ૨૮) મહીનો તો ૨૫ મહીના ૧૦ દિવસનું થું ?
 ૩૫૧) રીમ કાગળના ૩. ૩૫૫ પડે તો ગાંસડીનું થું ?
 સૂચના-વ્યવહારમાં લાગુ પાડી હિસાબ મંડાવવા.

मुद्राशिरुद शिरुद
आशि प्राची

वशि । वाशि । वशि ।

आमि शिरुद तथा आमि शिरुद
हरे वासुदेव

मुद्राशिरुद शिरुद

विचार ॥ विचार ॥ विचार ॥

रामानन्दमठवाक्य मोतीराम शास्त्र
शास्त्राचार्य-मुद्रा

रामानन्दमठवाक्य मोतीराम
शास्त्राचार्य-मुद्रा

शास्त्राचार्य-मुद्रा

